

Orpana

1/2014

Orpana

Tampereen seudun sukututkimusseura ry:n jäsenlehti
nro 1/2014 | vuodesta 1979 nro 79 | julkaisupäivä 17.1.2014

Toimitus	Johanna Kurela
Taitto	Tuula Äyräväinen
Painatus	Tammerprint Oy, Tampere
ISSN	0359-128X
Seuran osoite	Tampereen seudun sukututkimusseura ry Mustoontie 174, 36120 Suinula
Seuran tiliyhteys	FI03 1146 3007 2090 98 NDEAFIHH
Seuran www-osoite	www.tamsuku.fi
Sähköpostiosoitteet	seura@tamsuku.fi Hallituksen jäsenten ja toimihenkilöiden sähköpostiosoitteet ovat muotoa etunimi.sukunimi@tamsuku.fi

Hallitus ja toimihenkilöt

Tarkista ajan tasalla olevat yhteystiedot osoitteesta www.tamsuku.fi.

Puheenjohtaja	Raine Raitio p. 044 553 6863 raine.rautio@tamsuku.fi
Sihteeri	Sara Lundén p. 050 561 4920 sara.lunden@tamsuku.fi
Jäsenasiat, laskujen maksaminen	Riitta Kuukka p. 0400 622 465 riitta.kuukka@tamsuku.fi
Varapuheenjohtaja, ohjelma-asiat	Tiina Miettinen p. 03 344 4599 tiina.miettinen@tamsuku.fi
Retkivastaava	Marja Pärrä p. 040 583 2208 marja.parri@tamsuku.fi
Webmaster	Heikki Nurmi p. 044 364 7487 heikki.nurmi@tamsuku.fi
Orpanan toimittaja	Johanna Kurela p. 040 755 1767 johanna.kurela@tamsuku.fi
Tuotteiden myynti ja tilaukset	Jorma Lappalainen jorma.lappalainen@tamsuku.fi Tuotteita myydään esitelmäilloissa ja Sampolan sukututkimuspäivänä. Niitä voi tilata myös sähköpostitse.
Kirjastonhoitaja	Tavattavissa Mäkelän kabinetissa kirjaston aukioloaikoina.

Seuraava Orpana ilmestyy syyskuun 2014 alkupuolella. Siihen tarkoitettun aineiston on oltava perillä viimeistään **1.7.2014**.
Artikkelitarjoukset osoitteeseen
johanna.kurela@tamsuku.fi.

Kuva Heikki Nurni

Perhehistoriaa ja kirjaston aarteita

Sampolan remontti on valmis, ja voimme jälleen viettää perinteistä sukututkimuspäivää vanhassa tutussa paikassa 25. päivä tammikuuta. Sukututkimuspäivän aiheena on tällä kertaa perhehistoria. Tapahtuma järjestetään yhteistyössä Tampereen työväenopiston kanssa.

Kevään ohjelmaan kuuluu perinteisten esitelmien lisäksi myös tutustumisilta seuran kirjastoon. Kirjastomme sijaitsee Vanhalla kirjastotalolla Mäkelän kabinetissa. Olemme pyrkineet tallettamaan kirjastoomme erityisesti vaikeasti tavoitettavissa olevia omakustanteisia suku- ja kyläkirjoja sekä eri sukututkimusyhdistysten julkaisuja ja lehtiä. Historiaa käsitteleviä yleisteoksia emme sen sijaan pyri kokoamaan, koska käytettävissämme olevat säilytystilat ovat rajalliset. Emme myöskään halua kilpailla kaupunginkirjaston hyvien kokoelmien kanssa.

Mikäli sinulla on toiveita kirjoista, jotka haluaisit hankittavaksi, ota yhteyttä kirjastonhoitajaan tai hallituksen jäseniin. Otamme mielellämme vastaan myös lahjoituksina suku- ja kyläkirjoja.

Kevään aikana perehdymme lisäksi muun muassa ritareihin ja kartanon herroihin sekä digitaalisiin sukututkimuslähteisiin. Viimeisessä jäsenillassa aiheenamme on ”Miten päätän sukututkimuksen?” Usein esitelmissä ja sukututkimuskursseilla annetaan neuvoja, miten voimme aloittaa sukututkimuksen, mutta siitä ei juurikaan puhuta, miten sukututkimus tulisi päättää. Mitä tehdä, kun voimat eivät enää riitä, sairaus estää tutkimuksen tai muutoin emme enää voi tai halua jatkaa harrastustamme? Mikä on tutkimustulostemme kohtalo?

Raine Raitio

Tervetuloa vuosikokoukseen

Tampereen seudun sukututkimusseura ry:n vuosikokous pidetään tiistaina 25.2.2014 klo 18.00 Vanhan kirjastotalon luentosalissa, Keskustori 4, Tampere. Kaikki seuran jäsenet ovat tervetulleita vuosikokoukseen keskustelemaan ja päättämään seuramme toiminnasta!

Tampereen seudun sukututkimusseura ry

Esityslista – vuosikokous 2014

Aika Tiistai 25.2.2014 klo 18.00

Paikka Vanha kirjastotalo, luentosali, Keskustori 4, Tampere

1. Kokouksen avaus
2. Kokouksen puheenjohtajan, sihteerin ja pöytäkirjantarkastajien (2) valinta
3. Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus
4. Vuoden 2013 toimintakertomus ja tilinpäätös sekä toiminnantarkastajien lausunto
5. Vuoden 2013 tilinpäätöksen vahvistaminen ja vastuuvapauden myöntäminen hallitukselle ja muille tilivelvollisille
6. Vuoden 2014 toimintasuunnitelman vahvistaminen
7. Vuoden 2014 talousarvion vahvistaminen
8. Jäsenmaksun suuruus vuodelle 2015
9. Hallituksen puheenjohtajan (1) ja jäsenien (5) valinta
10. Toiminnantarkastajien (2) ja heidän varamiestensä (2) valinta
11. Muut kokoukselle esitetyt asiat
12. Kokouksen päättäminen

Yhdistyksen toimikausi on kalenterivuosi (8 §).

Kohtien 9. ja 10. henkilövalinnoissa toimikausi on vuosikokousten välinen aika (6 § ja 8 §).

Tampereen seudun sukututkimusseura ry:n säännöt on luettavissa mm. seuran internetsivuilla www.tamsuku.fi/saannot.html.

Kevätretkelle Heinolaan

17.5.2014

Tampereen seudun sukututkimusseuran jäsenistön ideointi-illassa 5.11.2013 tehtiin äänestys, jonka perusteella kevään 2014 retkikohteeksi valikoitui Heinola. Retken vierailukohteet tarkentuvat kevään 2014 aikana.

Lähtö lauantaina 17.5.2014 Keskustorilta Vanhan kirkon edestä klo 8.

Paluu samaan paikkaan noin klo 19.

Retken hinta jäsenille 65 € ja ei-jäsenille 75 €. Hintaan sisältyy bussimatkat, opastus, sisäänpääsymaksut, lounas ja kahdet kahvit.

Ilmoittautuminen jäsenilloissa tai sähköpostitse retkivastaavalle (marja.parri@tamsuku.fi) viimeistään 30.4.2014. Puhelimitse ei voi ilmoittautua.

Kerro ilmoittautuessasi

- retkelle tulijoiden nimi/nimet, osoite, puhelinnumero ja sähköpostiosoite
- oletko sinä ja mahdollinen seuralaisesi Tampereen seudun sukututkimusseuran jäseniä
- ruokarajoitteet
- lähetetäänkö lasku sähköpostitse (suositeltu tapa) vai postitse

Kotimaan retkille ilmoittautumisesta

Ilmoittautuminen retkelle on sitova. Esteen sattuessa ilmoittautuminen on heti peruttava seuran sihteerille. Seuran hallitus on päättänyt retki-ilmoittautumisen perumisesta seuraavaa:

- Kotimaahan suuntautuvan retken voi perua vapaasti viikkoa ennen lähtöä.
- Jos retken peruu tämän jälkeen tai ei ilmoita poisjäämisestään, seura perii ilmoittautuneelta puolet retken hinnasta.
- Jos ilmoittautunut voi esittää hyväksyttävän syyn poisjäämisestään, seura perii ilmoittautuneelta 5 euroa.

Minne mennään seuraavaksi?

Uudet retkikohteet valitaan jäsenistön ehdotusten perusteella, joten muista kertoa retkitoiveistasi retkivastaavalle. Seuran internetsivuilta (www.tamsuku.fi) löytyy lista kaikista paikkakunnista, missä seura on retkeillyt vuodesta 1980 alkaen. Samalle paikkakunnalle voidaan tehdä uusi retki, jos edellisestä on kulunut riittävän pitkä aika.

Kuvakertomus retkeltä **Hämeenkyröön**

TEKSTI JOHANNA KURELA KUVAT HEIKKI NURMI

Tampereen seudun sukututkijat tekivät 5.10.2013 retken Hämeenkyröön. Monen tamperelaisen juuret ovat aivan kaupungin lähipitäjissä, joten oli arvattavissa, että Hämeenkyrön retken osallistujalista täyttyisi nopeasti. Retki-ilmoittautumisen yhteydessä oli mahdollisuus kertoa, mihin hämeenkyröläissukuihin kuuluu. Retken oppaana ansiokkaasti toiminut hämeenkyröläinen paikallishistorioitsija Jouko Hannu kertoi mahdollisuuksien mukaan näistä osallistujia kiinnostavista suvuista. Seuraavaan kuvakavalkadiin on koottu joitakin kohokohtia retkipäivän ajalta.

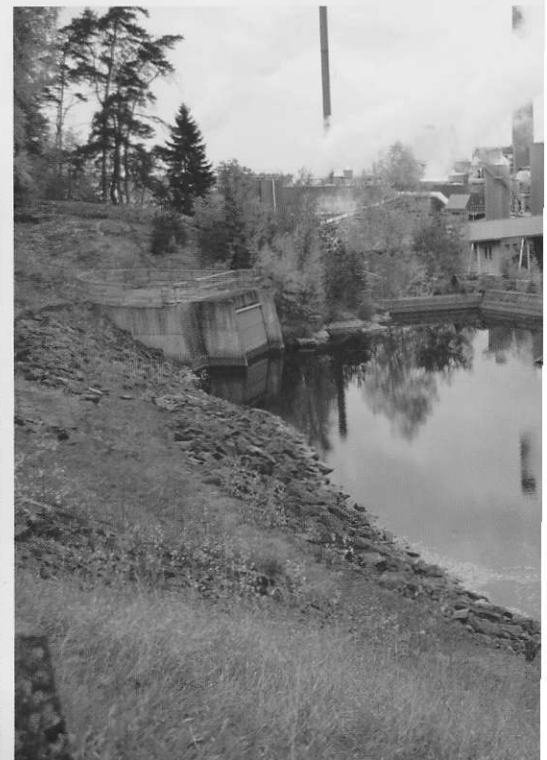
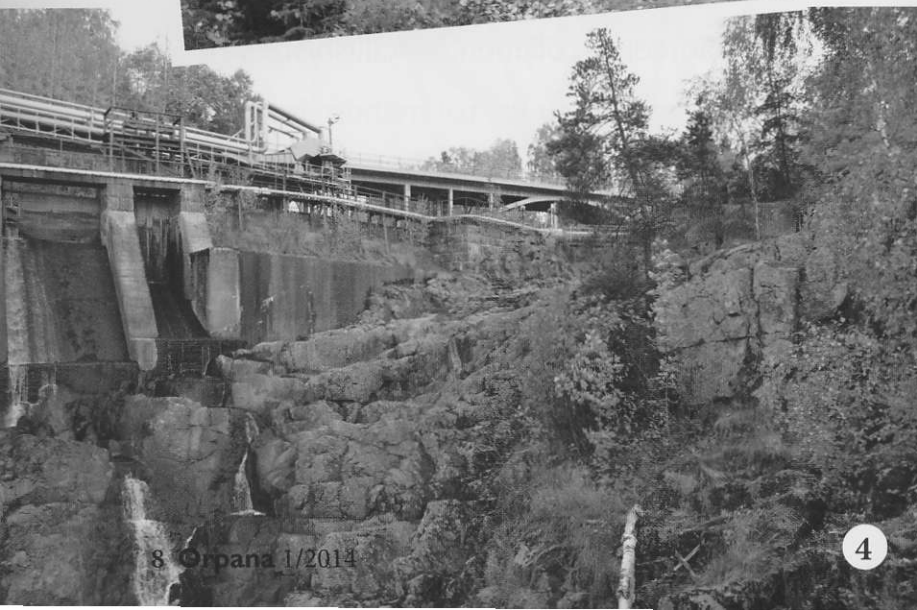
Hämeenkyrö alkaa Keskustorilta

Tampereen keskustalla ja Hämeenkyröllä on monta yhtymäkohtaa. ”Hämeenkyrö alkaa henkisesti Keskustorilta”, totesi opas Jouko Hannu. Keskustorin laidassa komeilevan Sumeliuksen talon rakennuttanut tamperelainen kauppias Gustaf Oskar Sumelius omisti Hämeenkyrössä olevan Kyröskosken pumpulitehtaan 1870–1878. Hänen poikansa vuorineuvos Gösta Sumelius toimi puolestaan veljineen Kyröskosken paperitehtaan hallituksessa. Tampereen Puutarhakatulla nykyisessä Laternan talossa oli hotelli Hälläpyörä, joka oli saanut nimensä Kyröskosken mukaan. Hotelli Hälläpyörän vakiasiakkaisiin kuului puolestaan hämeenkyröläinen kirjailija F. E. Sillanpää, joka vietti hotellissa useita unohtumattomia ja vastaavasti kokonaan unohdettuja öitä – skaala ulottui hääyöstä aina monipäiväisiin juopottelureissuihin. Keskustorilla olevan Kivikirjaston kokoelmissa on yksi Sillanpään kuolemattomista lauseista: ”Elää sinun pitää ja tajuta se, että sinä elät.” (1)

Kansainvälisesti arvostettua ympäristötaidetta

Pinsiössä on Urkin Piilopirtti -niminen taide- ja luontohotelli. Hotelli on saanut nimensä presidentti Urho Kekkosesta, joka kävi kauppaneuvos, urheiluvaikuttaja Kalle Kaiharin

kanssa ”virkistäytymässä” piilopirtissä. Nykyään hotellin tuntumassa on metsätaidepuisto. Pinsiössä on metsätaidepuiston lisäksi maailmanlaajuisesti huomattavan tunnettu ja arvostettu maataideteos Puuvuori (Tree Mountain), jonka suunnitteli 1982 unkarilais-yhdysvaltalainen taiteilija Agnes Denes. Lähellä on myös Pinsiön soranottokuopille rakennettu yhdysvaltalaisen Nancy Holtin teos Yltä ja Alta (Up and Under), joka tunnetaan leikkimielisesti ”teletappimaana”. Pinsiön–Hämeenkyrön kansainvälisesti tunnettuihin ympäristötaideteoksiin kuuluu näiden lisäksi Hämeenkyrön Vaasantien varrella olevat hollantilaisen maa- ja ympäristötaiteilija Erik van Hoornin kaksi kasvavista koivuista toteutettua teosta Malja ja Kuhilas. (2)

Ketunkiven Miina

Ketunkiven kankaalla on tien varressa suuri kivi, johon on kiinnitetty muistolaatta. Kivi on tuotu kesällä 2013 entisen, 1930-luvulla hajotetun Ketunkiven paikalle. Ketunkiven lähetyillä asui 1800-luvulla kansanparantajana tunnettu Miina tyttärenen. He olivat yrttitaitajia, joiden perintö elää yhä Hämeenkyrössä, missä on yli 30 vuoden ajan toiminut Frantsilan luomuyrttitila. Tilalla valmistetaan mm. Ketunkiven Miinan köhätippoja flunssan hoitoon. (3)

Timin mänty

Yksi Hämeenkyrön vuosisataisista tunnetuista kohteista on syrjäisessä Timin kylässä kasvava Timin mänty. Männyn arvellaan olevan 350–400 vuotta vanha, ja vaikka se on osittain jo kelottunut, on siinä yhä eläviä oksia. Nykyään Timin männyn ympärillä kasvaa metsää mutta aikaisemmin se on kasvanut laidunhaassa, mistä se erottui Timintiellä kulkeville hyvin. Mänty tunnettiin uhri- ja suojelupuuna. Kun hammasärkyä poteva kaiveli tikulla kipeän hampaansa ientä niin, että veri valui, ja upotti sen jälkeen verisen tikun Timin männyn kaarnaan, loppui hammasärky. (6)

Hämehes on Hälläpyörä

”Kolme on koskea kova”, kerrotaan Kalevalassa. Yksi näistä kovista koskista on Hämeen Hälläpyörä eli Kyröskoski, jonka vesi on syöksynyt 22 metrin korkeudesta jyrkästi alas Pappilanjokeen. Koväänisenä kuohuva koski on muinoin ollut pyhä paikka. Kun koskea perattiin

1865, sen pohjasta löytyi kivikautisia työkaluja, jotka mahdollisesti olivat uhrilahjoja. Koskessa on ollut vesimyllyjä ainakin jo 1500-luvulla. 1800-luvulla myllyjä oli jo lukuisia kosken molemmin puolin. Ylisen, keskisen ja alisen myllyn lisäksi koskessa oli myös Paskonmylly- ja Hätähieru-nimiset myllyt. (4)

Teollisuutta Kyröskoskella

1860-luvulla teollisuus tuli Kyröskoskelle. Ensin perustettiin puuvillatehdas, mutta kun se ei enää kannattanut, tuli tilalle puuhiomo. Paperitehdas aloitti toimintansa Kyröskoskella 1878. Kyröskoski padottiin 1907, jotta vesivoimaa voitaisiin hyödyntää tehokkaammin. Neljä kertaa vuodessa vesivoimalan patoportit avataan ja Kyröskosken annetaan puolen tunnin ajan kuohua vapaasti. Kuvassa on Hälläpuistosta näkyvä aaltoiluallas, jossa veden aaltoilu tasaantuu sen syöksyttyä voimalaitoksen kautta alas altaaseen. (5)

5

6

Hämeenkyrön kirkko

Hämeenkyrön seurakunta on hyvin vanha. Kirkkopitäjän arvellaan syntyneen jo 1260–1270, kun kirkko otti haltuunsa pakanallisissa me-
noissa olleet yhteisalueet. Nykyinen kirkkorakennus on vuodelta 1782 mutta alueella on ollut sitä ennen useita puisia kirkkoja. Kerrotaan, että 1700-luvun alkupuolella ark-
kipiispa kehotti hämeenkyröläisiä rakentamaan uuden kirkon lahon kirkkonsa tilalle. Hämeenkyröläiset eivät kuitenkaan halunneet tehdä sitä, vaan vetosivat köyhyyteensä. Kun toistuvien kehotusten ja vuosi-
kausien vitkastelun jälkeen kirkkoa ryhdyttiin vihdoinkin suunnittelemaan, piti Tukholman intendentinviraston puuttua köyhiksi itseään väittävien hämeenkyröläisten suuruudenhul-
luun suunnitelmaan. Vaikka kirkkoa madallettiin viisi metriä ja sivusuun-
nassakin pienennettiin, tuli kirkosta seurakunnan kokoon nähden tilava. Vanha ja laho kirkko sai vielä palvel-
la 40 vuoden ajan hämeenkyröläis-

vainajien luuhuoneena. ”Kyröläiset ovat itaria ja korskeita”, totesikin Hämeenkyrön kirkkoherra Forsmanin poika, sittemmin senaattoriksi ja professoriksi noussut historioitsija Yrjö-Sakari Yrjö-Koskinen nuorena miehenä laatimassaan Kertomus Hämeenkyrön pitäjästä -teoksessaan. (1)

Backmanin vanha alttaritaulu

Hämeenkyrön kirkon vanha alttaritaulu on 1750-luvulta, ja se on 16-kynttiläisen messinkikattokruunun ohella niitä esineitä, jotka ovat peräisin aiemmasta kirkosta. Vanhan alttaritaulun on maalannut 1700-luvun puolivälin tunnettu taidemaalari Johan Backman. Tarmokas kirkkoherra Forsman siirsi surkean näköisenä pitämänsä taulun syrjään ja hankki tilalle ruotsalaisen J. Z. Blackstadiuksen teoksen Kristus Getsemanessa. (2)

Hämeenkyrön kirkkomaalla

Sukututkijat viipyivät pitkään Hämeenkyrön vanhalla hautausmaalla. Siellä on vuonna 1895 valmistunut kappeli, jonka kellarissa säilytettiin vainajia. Hautausmaalle on hau-

dattu mm. kirjailija F. E. Sillanpää. Sankarihauta-alueella on kuvanveistäjä Emil Filénin suunnittelema graniittinen muistomerkki, mikä kuvaa ristin juurella seisovaa äitiä ja lasta. Patsaaseen harkittiin aluksi tekstiä F. E. Sillanpään sanoittamasta marsilaulusta mutta lopulta päädyttiin kuitenkin raamatunlauseeseen (Joh. 15: 13): ”Sen suurempaa rakkautta ei ole kenelläkään, kuin että hän antaa henkensä ystävänsä edestä.” (3)

Lounas Heiskan talonpoikaismiljöössä

Keskeisellä paikalla Kolmostien varrella Uskelan kylässä on Heiskan tila lukuisine rakennuksineen. Tilaa hallinnoi nykyään Heiska ry, joka vuokraa tiloja juhla- ja kokouskäyttöön sekä järjestää tilalla kulttuuri- ja taidetapahtumia. Heiskalla sukututkijat saivat maukkaan lounaan. (4)

Sillanpään nuoruudenkodissa

Tunnetuimpia hämeenkyröläisiä on kirjallisuuden Nobelin palkinnon saanut F. E. Sillanpää (1888–1964). Sukututkijat poikkesivat retkellään kirjailijan vaatimattomassa nuoruudenkodissa Heinijärven kylän Töllinmäessä. Hopeanharmaaksi kauhtuneessa Töllinmäessä on kaksi huonetta: vanhempien asuttama tupaja Sillanpäälle varattu kamari, jonka ikkuna näkyy talon päädyssä. Ikku-
nan äärellä kirjailija loi ensimmäisen romaaninsa Elämä ja aurinko (1916). (5)

1

2

3

4

Töllinmäen tunnelmaa

Töllinmäen mökissä oli seesteinen tunnelma ikkunoilla kukkivine pelargonioineen. Kirjailija Sillanpään äiti Miina oli kiinnostunut kukista ja puutarhanhoidosta. Hän istutti ”trekooliinsa” eli puutarhaansa hyötykasvien ja -puiden lisäksi perennoja, kuten kirjoukonhattua, lehtosinilattua, lehtoakileijaa, harjaneilikkaa ja puna-ailakkia. Pihapiirissä kasvaa kaksi Sillanpään mukaan nimettyä puutarhakasvia: taatankurjenmiekka ja taatanpihlaja, joka on kotipihlajan ja saksanpihlajan risteymä. F. E. Sillanpään kertoman mukaan hän on istuttanut puutarhaan ainoastaan pirtin takana ison kiven kupeessa kasvavan kuusaman. (4)

Jumesniemen kirkkokoulu

Jumesniemen kirkkokoulu on yhdistetty kaksikerroksinen kirkko- ja koulurakennus. Hämeenkyrön ensimmäinen koulu valmistui 1848 ja sen ensimmäisenä pappi-opettajana toimi tyrvääläissyntyinen Antero Warelius, joka myöhemmin ansioitui kirjailijana, jolla on merkittävä vaikutus suomen kirjakieltä kehitettäessä. Nykyään rakennuksessa toimii esikoulu ja peruskoulun alaluokat 1–6. (2)

Järvi on maiseman silmä

Hämeenkyrö tunnetaan yhtenä pitäjänä, missä suomalainen maisema esiintyy kauneimmillaan viljavina kumpuilevine peltomaisemineen,

sinisinä päilyvine järvineen ja hyvin hoidettuine rakennuksineen. Järviä F. E. Sillanpää luonnehti ”maiseman silmäksi, sen katseeksi”. Vaikka Hämeenkyrössä tuntuu olevan runsaasti vesistöjä, ei järvipinta-alaa ole kuitenkaan kovin paljon. Paikkakunnalla on rakennettu tiet niin, että ne kiertelevät vesistöjen läheisyydessä. Yksi Hämeenkyrön ihanimmista maisemista avartuu Jumesniemen kylässä olevan Einolan tilan pihalta. Vanha sukutila on rakennettu Enonselän rannalle, yli 29 metriä korkealle kalliolle. (1)

Kahvit Einolassa

Sukututkijoiden iltapäiväkahvit nautittiin Jumesniemen kylän Einolan tilalla, missä vierailua isännöivät Marja-Liisa ja Pentti Vuorinen. Pentti Vuorisen esitellessä Einolan tilan historiaa ja nykyisyyttä, sai sukututkijoita koko päivän opastanut Jouko Hannu (oik.) hieman hengähtää. Einola on maa- ja karjatila, jossa on hoidettu eläimiä ja viljelty pelloja jo 1500-luvulta lähtien. Vuoristen isäntäparin aikana Einola nousi uudenaikaisella navettateknologialaan maailmanlaajuisesti tunnetuksi tilaksi, johon tultiin tutustumaan ulkomailta asti. Tila on saanut 300-päisestä karjastaan lukuisia palkintoja. Einolan lypsykarja on saanut Suomen parhaan karjan arvon 1994. Tilalla on elänyt myös lehmä, joka pääsi kaksi kertaa Guinnessin ennätysten kirjaan. (3) ●

Mummun kistun 300-vuotinen matka

TEKSTI JA KUVAT LAURI J. KESKINEN

Pispalassa Jäppisen sukutalon keittiössä oli 1930-luvulla vanha matka-arkku, jonka päällä oli mukava lapsena loikoilla ja istuskella mummun pannukakun kypsymistä odotellessa. Raudoitettu, lukkonsa menettänyt arkku on noin metrin pituinen ja puolen metrin korkuinen. Se on ilmeisesti ollut siniharmaaksi maalattu matka-arkku. Sen kansi on aikoinaan päällystetty hylkeentaljalla. Mutta nyt nahkaa enää vain pilkkistelee kannen rautojen alta. Kannen reunoissa ovat jäljellä nastat, joilla nahka on kiinnitetty. Muistan jossakin museossa nähneeni aivan samanlaisen arkun.

Löytö ullakolla Pispalassa

Myöhemmin arkku vietiin talon ullakolle, jossa aloin sitä 1940-luvulla tutkiskella. Avasin kannen ja huomasin sen sisäpuolelle liimatut kaksi muistokirjoitusta. Pietarsaaren pormestarin Nils Wendelin (Nicolaus Wendelius) muistokirjoitus oli laadittu latinaksi ja muistoruno ruotsiksi: ”Tämä mitä ylhäisin ja taitavin mies on juhlallisin menoin hautajaisaaton saattelemana 15. päivänä heinäkuuta 1714 siunattu maan poveen Öregrundissa.” Sinne hän perheineen oli paennut isoavihaa. Toisessa painetussa julisteessa kerrottiin: ”Kunnianarvoisa ja Korkeasti oppinut Herra Maisteri Carl Wänman, entinen Kalixin kirkkoherra nyttemmin nimitettynä Piteån seurakunnan rovastiksi ja kirkkoherraksi, laskettiin lepokammioonsa Kalixissa 29. päivänä elokuuta 1714.”

Kysyin äitini äidiltä Hilma Näreeltä (1889–1981), tiesikö hän, miten arkku oli tullut Pispalaan Jäppisen taloon. Hän kertoi, että perimätiedon mukaan hänen miehensä Kaarle Anton Näreen (ent. Jäppinen, 1886–1950) esi-isät olivat olleet ”aatelisia, saksalaisia sotaherroja ja pohjanmaalaisia pappeja”. Edelleen Hilma kertoi, että hänen anoppinsa Eva Sofia Jäppinen (o. s. Asplund, 1854–1929) oli kertonut arkun olleen ”mummun kistu – mormors kista”.

Arkun vaiheet jäivät askarruttamaan mieltäni. Mietin myös, pitivätkö Hilma-mummun kertomat perimätiedot miehensä syntyperästä paikkansa.

Kistun vaiheet alkavat selvitä

Vasta 60 vuotta myöhemmin, 2000-luvun alussa ryhdyin selvittämään äitini isän, Kallevaarin, sukujuuria. Ensiksi sain selville, että hänen äidinäitinsä eli mummunsa oli nimeltään (Sofia) Gustava Roupé (1810–1881).

Gustavan mummu eli ruotsiksi *mormor* oli

Yhdeksän sukupolven perintöaarre, mummun kistu 1700-luvulta. Kaarle Näre ehosti arkun 1930.

Hedvig Wegelia (Wegeliuksen, 1740–1825). Hedvigin *mormor* Kristina Laurea (Laureus, n. 1640–1720) kuoli isonvihan aikana Wendelin ja Wänmanin jälkeen. Kristinan puoliso oli Tyrvään kirkkoherra, lääninrovasti Johannes Wegeliuksen (1660–1725), joka perheineen pakeni vuonna 1714 Tornioon ja joutui elämään siellä kahdeksan ja puoli vuotta ennen kuin pääsi palaamaan Tyrvälle. Asiakirjoista ei selviä, miten hän Tornionjokilaaksossa perheensä elätti. Johanneksen nuoremman veljen, Ilmajoen kappalaisen, Henrik Wegeliuksen (1672–1719), joka myös perheineen pakeni Pohjois-Suomeen, tiedetään toimineen Pellossa opettajana ja pappina. – Tältä osin Hilma-mummun muistitieto oli totta. Ainakin pohjalaiset papit olivat todella sukua Kalle-vaarille.

Mummun kistuun on liimattu kaksi muistokirjoitusta, jotka on oletettavasti kiinnitetty Wegeliusten aikana. Carl Wänman ja Nils Wendel olivat todennäköisesti Johannes Wegeliuksen opiskeluaikalat tai nuoruuden päiviltä peräisin olevia ystäviä. Johannes Wegeliuksen kirjattiin Uppsalan yliopistossa ylioppilaaksi 1680, samana vuonna kuin Carl Wänmankin. Näiden tilallisten poikien täytyi ainakin tuntee toisensa. Johannes Wegeliuksen yhteyksiä Niklas (Nils) Wendeliin on vaikeampi löytää, mutta koska Wendelin kaksi nuorempaa veljeä olivat eteläpohjalaisia pappeja ja Johannes Wegeliuksen oli kotoisin Seinäjoelta, voi olettaa heidän välillään olleen tuttavuussiteitä.

Arkku matkaa Satakunnassa

Jos arkku oli perheen hallussa jo Kristina Laurean kuollessa 1720, se kulkeutui Tornion perheen mukana helmikuussa 1722 Kiikkaan Jaamalan ratsutilalle, jonka Johannes Wegeliuksen oli omistanut vuodesta 1702. Pappilan rakennukset Tyrvällä olivat sodan jälkeen raunioina ja Jaamala autiona, mutta osittain asuttavissa.

Johanneksen poika Gabriel

Wegeliuksen (1702–1746), joka aloitti opintonsa 1722 Turun akatemiassa, tuli kirkkoherraksi Karkkuun 1740. Jaamala siirtyi Gabrielin omistukseen 1739. Gabrielin elämä päättyi 44-vuotiaana, ja häneltä jäi seitsemän ala-ikäistä lasta, joista nuorin Maria oli vain vuoden ikäinen. Leski Maria Thurovia (Thurovius, 1710–1775) siirtyi lapsineen Jaamalan rustholliin, joka turvasi perheen toimeentulon ja kahden pojan opinnot. Jaamala oli Wegeliusten omistuksessa vuoteen 1802.

Arkku lähti Jaamalasta 1767 Kokemäelle, kun Hedvig Wegelia, Gabrielin lapsista kuudes, vihittiin 27-vuotiaana leskimies, vääpeli Bernt Fredrik Messmanin (1720–1797) kanssa. Avioliitto oli Berntin kolmas. Morsian oli miestänsä 20 vuotta nuorempi ja synnytti tälle vuosien varrella yhdeksän lasta, joista viisi saavutti aikuisiän.

Messmanin perhe asui Kokemäenjoen Kiettareen saarella, Purri-nimisessä vääpelin puustellissa vuoteen 1772 asti, jolloin Messman erosi Porin jalkaväkirykmentin palveluksesta ja muutti perheineen Harjavaltaan isännöimään Simulan rustholliin.

Vuonna 1793 Bernt Messman hankki omistukseensa Huittisten Sampun kylästä Tiisan tilan. Perheen muuttaessa arkku tuotiin Tiisalle. Siellä Bernt Messman eli perheineen elämänsä loppuun asti. Tila myytiin 1797, mutta Hedvig sai ilmeisesti ainakin elinikäisen asumisoikeuden talossa. Lapset lähtivät maailmalle, mutta Messmanin nuorin tytär (1784–1864), jolla on kirkonkirjoissa monta etunimeä Maria Sofia, Maria Helena, Mertha Sofia tai Märta, jäi äitinsä tueksi tämän elinajaksi.

Märta vihittiin Tiisalla marraskuussa 1807 kersantti Sebastian Roupén (1783–1828) kanssa. Roupé oli palannut Pommerin sodasta urhoollisuusmitalin ansainneena. Helmikuun 21. vuonna 1808 alkoi Suomen sota. Nuori aviomies lähti jälleen sotaan, jonka aikana hän ehti lievästi haavoittua ja yletä vääpelin arvoon. Sodan loputtua hän palasi Tiisalle Ruotsista vasta vuoden 1810 alussa.

Märtan ja Sebastianin tytär (Sofia) Gustava Roupé (1810–1881) syntyi joulun aikaan 1810. Vuonna 1812 alettiin Suomeen perustaa keisarin määräyksestä omia joukko-osastoja, ja Sebastian värväytyi jääkäripataljoonaan, jonka nimi myöhemmin muutettiin tarkkâmpujapataljoonaksi. Toinen tytär Albertina Agata Roupé syntyi 1815.

Sebastian Roupén vanhemmat olivat majuri Kasper Roupé (1731–1793) ja Katarina von Konow (1757–1806). Konowit olivat lähtöisin Branderburgista, Roupét Westfalenista ja Messmaninkin ilmeisesti Saksasta. Lisäksi von Konowien, Messmanien ja Roupé-suvun lähipään sukulaisverkostoon kuului von Qvantenit, von Essenit ja Gripenbergit. Lähipiiriin upseereista ainakin yksi oli kohonnut everstiksi ja pari everstilutnantteiksi. Suvun sotilaat erosivat palveluksesta majurin, kapteenin, luutnantin, vänrikin tai vääpelin arvoisina. Näiltäkin osin Hilma-mummun perimätiedot pitivät paikkansa – suvussa oli aatelisia, saksalaisia ja sotaherroja.

Kistu matkaa Pispalaan

Hedvig Wegeliuksen kuoltua 1825 Märta Messman peri äitinsä kistun. Märta ja hänen puolisonsa Sebastian Roupé muuttivat 1826 Tyrvälle Ketolan tilan asukkaiksi. Seuraavana vuonna Sebastian sai nimityksen pataljoonansa sairaalanvalvojaksi, mutta kuoli yllättäen jo 1828.

Sebastianin ja Märthan vanhempi tytär Gustava muutti perintöarkkuineen 1830 Pirkkalan pappilaan, mutta ei ilmeisesti aivan tavalliseksi piiaaksi, koska rippikirjassa hänen tittelikseen on merkitty mademoiselle eikä hänen nimeään ole merkitty palvelusväen sivulle. Juhannuksen jälkeen 1831 jungfru Gustava Roupé vihittiin avioliittoon Pirkkalan pappilan entisen tilanhoitajan pojan, räätäli Nils Asplundin (1805–1889) kanssa.

Asplundit asuivat aluksi Pirkkalan Sionkylässä, josta he muuttivat arkku mukanaan Messukylän kautta 1854

Yksi arkun lukuisista omistajista on kirjoittajan esiäiti, Pispalassa asunut Eva Sofia o. s. Asplund, joka kuvassa on puolisonsa Kustaa Jäppisen ja heidän tyttärensä Tildan ja Annan kanssa noin vuonna 1907.

Pispalaan, joka silloin kuului Ylöjärven kappeliseurakuntaan, ja vuodesta 1880 Pohjois-Pirkkalaan. Gustava ja Nils saivat kymmenen lasta, joista kuitenkin vain viisi saavutti aikuisiän.

Eva Sofia Asplund (1854–1929) oli Gustavan lapsista nuorin. Hän hoiti äitinsä hautaan ja meni vasta sen jälkeen 1882 naimisiin Rosenlewin metsätyönjohtaja Gustav (Kustaa) Albin Jäppisen (1849–1927) kanssa.

Räätäli Asplundin talo seisoi Pispalan valtatievarressa, harjun kupeessa Simolan maalla. Kustaa Jäppinen rakensi tälle tontille uuden asuintalon ulkorakennuksineen vähän ylemmäksi harjun rinteeseen, jonka jälkeen ”kraatarin” asumus purettiin. Arkku pääsi kunniapaikalle uudisrakennukseen. Jäppisen talon paikalle on rakennettu 1980-luvulla kerrostalo.

Jäppisen lakana rauhanlippuna 1918

Kevättalvella 1918 kolme punakaartilasta tuli aseineen Jäppisen pirttiin, jossa arkkua säilytettiin. Kotona olleet Eva, Kustaa ja heidän nuorempi tyttärensä Anna todennäköisesti pelästyivät. Valkoiset olivat jo vallanneet Tampereen, mutta Pispala oli vielä punaisten hallussa. Oliko jollekin Rosenlewin työntekijälle jäänyt jotakin kaunaa Kustaata,

tukkitien pomoa kohtaan? Tultiinko nyt 69-vuotiaasta Kustaata ”viemään” kuten termi kuului?

Miehet kuitenkin selvittivät, että Pispalan valtatievarressa puolella asuva punainen virkamies Otto Civill oli lähettänyt heidät viemään valkoisten esikuntaan kirjelmää, jossa pyydettiin aselepoa, ja he vaativat Jäppisiltä suojakseen valkoista lakanaa.

Eva kaivoi huojentuneena kistusta lakansa, vaikka häntä sen menetyks ja miesten röyhkeys harmittivat. ”Kas ku se Sivilli ei antanu pojille omaa lakanaansa, ku sitä tartti tulla tiän yli meiltä hakkeen oikeen aseitten kans!”

Yhdeksän sukupolven perintökalleus

Jospa kistu voisi kertoa, mitä sen ympärillä on 300 vuoden aikana tapahtunut! Varmaan sillä olisi varastossa monta yhtä mielenkiintoista tarinaa kuin tuo lakanaajuttu. Sitä on kuljetettu tuhansia virstoja hevosrattailla ja reessä sekä muutama kymmenen kilometriä henkilöautolakin. Sen aikana on käyty ainakin kahdeksan sotaa, on ollut kulkutau-teja, katovuosia ja nälänhätää. Sen yli lensivät talvella 1940 Kokemäenjokea seuraavat, mahtavasti jylisevät neuvostokoneet pommittaessaan Tampereen keskustaa. Kesäkuussa 1941 sen ohittivat Pispalan valtatieä ajavat armeijan autokolonnat ja toiselta puolelta sotilasjunat, kun joukkoja keskitettiin taas kerran kohti itää.

Kistu on kulkenut perintönä suvussa yhdeksän sukupolven ajan. Välillä se on hylätty pölyiselle ullakolle ja sitten taas otettu esille, puhdistettu huolellisesti ja maalattu. Se on nähnyt öljylamppujen sammuvan ja sähkölampan syttyvän. Sen äärellä on puhuttu ruotsia, suomea, saksaa ja venäjää sekä Kustaa ”hoastanut selevee savvoo”. Sen olemassaolon aikana Suomea ovat hallinneet Ruotsin kuninkaat ja Venäjän keisarit Suomen suuriruhtinaina, kunnes maan itsenäistyttyä suomalaiset ovat itse ottaneet vallan käsiinsä.

Kuten kistun tarina todistaa, suvuissa perimätietoina kulkevat tarinat eivät aina ole pelkkää mielikuvi-tusta. Tiedot tapahtumiin liittyvistä henkilöistä sekä tapahtumien ajasta ja paikasta saattavat olla virheellisiä, mutta oleellisin osa kertomuksista on täyttä totta.

Nyt arkku on Lempäälässä noin viiden kilometrin päässä Tiuralasta, entisestä luutnantin puustellista, joka oli 1700-luvulla Kasper Roupén ja Katarina von Konowin ensimmäinen yhteinen koti.

Minkälainen tulevaisuus mum-mun kistulla on edessään? Kuinkamonen sukupolven ajan sitä vielä perintönä vaalitaan ja sen ikää arvostetaan? ●

Lähteet

Enckell, Gerald: Messman – en militärsläkt från Satakunta (s. 193–194). Genos 58. 1987 – 4.

Keskinen, Lauri: Tietoja Gabriel Wegeliuksen lasten jälkeläisistä. Wegelius-sukukirjan liite 1:73 (s. 23–24). Tampere 2010.

Kivioja, Vilho H.: Roupé-suvun Suomen haara. Genos 42. 1972.

Malmi, Timo – Järvelä, Ari: Tampere tulessa. S. 219–220. Otava, Keuruu, 2008.

Wegelius, Ville: Wegelius-sukukirja. Julkaisija Sukuseura Wegelius Släkt-föreningen. Helsinki 2001.

Rippikirjat

Harjavalta 1772–1777.

Huittinen 1784–1796, 1795–1801, 1803–1808, 1803–1810, 1812–1824, 1825–1831.

Kiikka 1761–1769.

Kokemäki 1772–1777.

Pirkkala 1826–1833, 1834–1840, 1848–1854, 1871–1880, 1880–1891, 1891–1899.

Tyrvää 1827–1832.

Ylöjärvi 1853–1859, 1860–1866, 1867–1876.

Internetlähteet

Ylioppilasmatrikkeli 1640–1852. Johannes Wegelius, Gabriel Wegelius.

Neder-Kalix församling: Kyrkoherdar 9. Carl Erici Wänman.

Kiinalaisen sukututkimuksen historiaa

TEKSTI TIINA MIETTINEN

Tampereen Vapriikissa päättyi syksyllä 2013 suuren suosion saanut Kiinaa 200 eKr. hallinneen keisari Qin Shi Huangdin terrakotta-armeijaa esitellyt harvinainen näyttely. Museovieras huokaisi esittelytaulujen ääressä kerran jos toisenkin, että mitähän kiinalaiset eivät olisi keksineet ennen meitä eurooppalaisia. Yksi tällainen asia on myös sukututkimus. Sitä nimittäin harrastettiin Kiinassa innokkaasti jo 3000 vuotta sitten, samaan aikaan kun Suomessa elettiin kivikautta.

Kungfutse pitelee sylissään Gautama Buddhaa seurassaan kiinalainen filosofi Laotzi, joka Kungfutsen ohella on yksi tärkeimpiä genealogisia hahmoja Kiinassa. Häntä pidetään monen eri suvun esi-isänä ja palvotaan jumalana.

Kuva: Wikimedia commons, Louis de Grand. Käsikirjoitus Ming-dynastian ajalta.

Sukutietoja vuosituhansien ajalta

Siinä missä suomalainen voi ylpeillä sukujuurillaan suunnilleen 1500-luvulle tai Kaarle Suureen 800-luvulle, niin kiinalainen sukututkija saattaa hyvinkin pistää paremmaksi. Hän kun voi parhaimmillaan esitellä oman polveutumisen ajalle jopa tuhat vuotta ennen ajanlaskumme alkua. Tiedot ovat myös usein huomattavasti luotettavampia kuin monet eurooppalaiset keskiajalla syntyneet kronikat, joiden oikeellisuus sukulinjojen suhteen voidaan hyvin usein kyseenalaistaa.

Sukuklaanien genealogia on ollut kaikkina aikoina kiinalaisille tärkeää. Kiinaa voidaan pitää klaanien hallitsemana alueena, jossa voidaan erottaa aina klaania hallinneet suvut klaanin muista suvuista. Keisarien esi-isiä palvottiin myös jumalina. Vastaavasti tavallinen kansa palvoi esi-isiä ja kunnioitti heidän muistoaan erilaisilla rituaaleilla.

Sukututkimus on siis ollut tärkeä osa myös kiinalaisten elämässä, ja se on sitä yhä nykyään, sillä perhe ja suku ovat tärkeä tuki ja turva. Edesmenneet sukupolvet ovat vahvasti läsnä. Kuvaavaa on sekin, että kiinalaisiin perheisiin sai syntyä vain yksi lapsi. Poikaa toivottiin, sillä hän on vanhempiensa turva ja sukuperinteiden jatkaja, toisin kuin muualle avioituva tytär. Kiinalainen genealogia ja koko sukujärjestelmä on vuosituhansia perustunut tälle samalle pohjalle, jossa poika jatkaa sukua ja pitää yllä esi-isien ketjua.

Kiinalaisen sukututkimuksen virallinen alku voidaan johtaa Zhou-dynastian aikaan (1046–256 eKr.) ja erityisesti vieläpä vuoteen 1122 eKr. Tuolloin perustettiin eräänlainen toimisto ohjaamaan ja tutkimaan hallitsijasuvun omaa genealogiaa. Wei-Chin-dynastian ajalla vuonna 221 valtio jopa rohkaisi kaikkia alamaisiaan ylläpitämään ja kirjoittamaan perheidensä sukutietoja sekä merkitsemään muistiin sukuklaanien historiaa.

Myöhemmin Sung-dynastian ajalla vuonna 960 myös muut kuin aateliset alkoivat kiinnostua yhä

enemmän sukujuuristaan. Talonpojat, työväki ja kauppiat ryhtyivät dokumentoimaan suku- ja perhetietojaan aateliston tavoin. Siitä muodostui tärkeä perhetraditio ja perinne.

Pohjoisesta invaasion tehnyt mantšukansa kukisti Ming-dynastian, ja Aisin-Gioron perhe perusti uuden Qing-dynastian, joka hallitsi Kiinaa vuosina 1644–1911. Tuolloin hallinnon suhde genealogiaan muuttui kielteiseksi. Varhaiset hallitsijoiden ja muiden ylimysperheiden genealogiat joutuivat tästä syystä epäilyttävien asioiden listalle. Perheiden hallussa olleet satoja vuosia vanhat sukhistoriat ja niiden ylläpitäminen saatettiin katsoa vanhan hallinnon kannattamisena.

Historiallisia asiakirjalähteitä yleisesti korjailtiin ja väärennettiin valtaan nousseen Qing-dynastian hyväksi. Kaikki vanhempi genealoginen tutkimus yritettiin pyyhkäistä olemattomiin, ja sen seurauksena yläluokan sukututkimus väheni erittäin merkittävästi. Virkamiehelle tai ylhäissäätyiselle olisi ollut jopa vaarallista kehuskella hovissa tuhan- sia vuosia vanhalla sukujohdolla, kun uuden dynastian keisarit ja mahtisuvut eivät vastaavaa taustaa omanneet.

Sen sijaan tavallinen kansa kaukana hallinnosta jatkoi edelleen innokkaasti omia sukumerkintöjään, mikä oli jo ehtinyt muodostua perheissä vahvaksi perinteeksi. Vuoden 1911 jälkeen sukututkimusta alettiin jälleen arvostaa, mutta pian kommunistinen hallinto pyrki uudelleen tukahduttamaan kehityksen. Varsinaista kukoistusta sukututkimus alkoi elää Taiwanissa ja Hong Kongissa sekä tietenkin Yhdysvalloissa asuvien kiinalaissukuisten keskuudessa. Myös Kiinassa vanhojen genealogioiden ja sukututkimuksen arvostus on alkanut viime vuosina jälleen nousta.

Jia Pu, kiinalainen sukukirja

Tärkein kiinalaisen sukututkimuksen lähde, ”perherekisteri”, on nimel-

tään *Jia Pu* tai *Zu Pu*, mikä tarkoittaa ”klaanirekisteriä”. Sanaa on vaikea suomentaa, sillä se tarkoittaa samalla sukututkimusta tai sukutauluja yleisesti. Kyseessä on kuitenkin kokoelma tai rekisteri kirjoituksia klaanien historiasta ja sukulinjoista. Perheillä ja suvuilla oli omat kirjansa, joita täydennettiin ja ylläpidettiin.

Jia Pu kertoo suvun nimen ja etymologian sekä kertoo klaanin historialliset muuttoliikkeet sekä asettumisen paikoilleen. Sen lisäksi kuvataan kaaviona suvun mieslinjaiset sukujohdot. Tärkeää oli myös korostaa esi-isien koulutuksellisia ja poliittisia meriittejä ja urotöitä, jotta klaanin sukhistoria samalla toimisi nuoremmalle sukupolvelle velvoitteena tehdä työtä oman sukuklaanin parhaaksi ja ylläpitää sen nuhteetonta mainetta.

Jia Pu -lähdekokoelmien synty ajoitetaan Shang-dynastian ajalle (1523–1028 eKr.), jonka jälkeen se on suvuissa vuosisatojen aikana sukupolvi sukupolvelta täydentynyt. Klaanien sukupuita kaiverrettiin ensin kilpikonnan kilpiin, eläinten luihin ja pronssilevyihin. Ennen kirjoitustaidon kehittymistä sukupuu voitiin kuvata myös köyteen tehdyillä solmuilla. Solmuihin kiinnitettiin miniatyyriesineitä kuten nuolenkärkiä, kenkiä, pronssikolikoita ja muita esineitä kuvaamaan symbolisesti aina yhtä sukupolvea sekä eri tavoin perheen naisia ja miehiä eli perhettä.

Kirjoitustaito luonnollisesti koitui kiinalaisen sukututkimuksen hyväksi. Sen ansiosta tuhansia vuosia vanhat sukutiedot hyödyntävät edelleen nykyistäkin sukututkijaa, joka pystyy eri sukukirjojen avulla jäljittämään omaa sukuaan parhaimmillaan jopa tuhansien vuosien taakse.

Päämiehen pojat ja jälkeläiset kuudessa eri sukupolvessa on *Jia Pussa* aina lueteltu yhteen kokonaisuuteen. Vanhin poika ja pojanpoika on listattu kohtisuoraan alaspäin paperiarkin oikeaan reunaan, kun taas nuoremmat pojat jälkeläisineen on listattu sivusuuntaan vasempaan reunaan. Joka sukupolven väliin jätettiin tilaa arvonomille, syntymä- ja kuolinvuosille sekä muille tiedoille. Kiinalaiset

vanhat genealogiat ovat erittäin vahvasti patrilineaarisia, sillä naisten katsottiin siirtyvän isänsä suvusta miehensä sukuun. Nimet mainittiin, mutta ei juuri muita tietoja, koska naisten ei katsottu jatkavan suvun nimeä. Toki poikkeuksia aina oli.

Tänä päivänä *Jia Pu* -kokoelmia hyödyntävät sukututkijoiden ohella myös historian tutkijat, koska niistä saadaan runsaasti tietoa taloudesta, maantieteestä, väestön sosiaalirakenteesta, uskonnosta, kulttuurista sekä tietysti yksittäisten ihmisten vaihteista useiden satojen vuosien ajalta. Niiden lähdearvo historian tutkimukselle ymmärretään paremmin kuin vielä muutama vuosikymmen sitten. Kiinalaisia sukukirjakokoelmia on painettu ja myös mikrofilmattu. Alkuperäisiä asiakirjoja löytyy paljon arkistoista sekä yksityiskodeista, mutta paljon sukukirjoja on myös iäksi tuhoutunut.

Kungfutsen suuri suku

Kiinalainen Kungfutsen suku on päätynyt Guinnessin ennätysten kirjaan maailman pisimpänä dokumentoituna sukulinjana. Shang-dynastian ensimmäinen tunnettu keisari nimeltä Tang (n. 1675–1646 eKr.) syrjäytti tuolloin tarunomaisena pidetyn Kiinan ensimmäisen Xia-dynastian viimeisen hallitsijan. Keisari Tangista itsestään lasketaan polveutuvaksi Kungfutse (551–479 eKr.), joka oli kiinalainen filosofi, oikeusoppinut, ajattelija ja poliitikko ja jonka opetuksiin perustuu kungfutselaisuus.

Perinteisesti uskotaan, että Kungfutse olisi Shang-dynastian ensimmäisen

maiseen keisarin Tangin 30. polven jälkeläinen. Vanhimman genealogian mukaan hänen myös katsotaan olevan syrjäytetyn ja tarunomaisen Xia keisarin 13. polven jälkeläinen.

Vuosina 1920–2008 elänyt suvun päämies Kung Te-cheng oli Kungfutsen 77. jälkeläinen suvun mieslinjassa päähaarassa. Hänen isänsä oli arvoltaan Yangshengin herttua, jolla oli neljä vaimoa. Kungilla itsellään on kaksi tytärtä ja kaksi poikaa. Miehen vuonna 2006 syntynyt pojanpoika omaa komean patrilineaarisen sukulinjan: hän on Kungfutsen 80. mieslinjainen jälkeläinen. Varsinkin Taiwanissa ja Hong Kongissa suku on edelleen hyvin arvostetussa asemassa. Hong Kongissa ylläpidetään ja päivitetään säännöllisesti tietoja laajasta jälkeläisten joukosta.

Kungfutsen jälkeläisiä on kaikkiaan laskettu olevan maailmassa jopa kolme miljoonaa. Siinä missä eurooppalainen sukututkija pyrkii löytämään sukulinjan Kaarle Suureen, niin kiinalaiset etsivät mahdollista reittiä Kungfutseen. Toki herää väistämättä kysymys, että miten mahtaa käydä, kun Kungfutsesta polveutuvia lukuisia mieslinjoja ryhdytään tutkimaan tarkemmin dna-tutkimuksen avulla... ●

Jia Pu

Kiinalainen sukukirja ja mitä siihen piti merkitä:

家譜

**1. Klaanin alkupe-
rä.** Vanhin tiedossa oleva esi-isä ja miten hän on saanut sukunimensä. Kuvataan perheen asuinpaikka ympäristöineen. Kerrotaan klaanin levinneisyys ja varhaisemmat asuinpaikat.

2. Esi-isien elämäkerrat. Kerrotaan koulutus, uratiedot, asema sekä hyväntekeväisyys, jonka on katsottu tuovan kunniaa perheelle sekä olevan velvollisuus klaanin köyhempien jäsenten auttamiseksi. Mukana osuudessa voi olla myös runoja, kirjallisuutta ja muuta tietoa.

3. Sukutaulut. Tärkeintä on kertoa polveutumistiedot samaa sukunimeä kantaneista miespuolisista jälkeläisistä selkeissä kaavioissa.

4. Tiedot klaanin asuinalueesta. Karttoja, joissa kerrotaan asuin- ja hautapaikat. Klaanin pääsuvun maa-alueiden historia ja asuma-kartanot sekä alustalaiset asuinpaikat, jotka kuuluvat sukuklaanin alaisuuteen.

5. Ohjeita jälkeläisille. Hyvän ja kunniallisen elämän ohjeita, jotta suku ja suvun nimi säilyttäisi maineensa jatkossakin. Neuvoja jälkeläisten kasvatukseen ja koulutukseen. Ohjeita voi olla erikseen miehille ja naisille.

Lähteitä

Boey, Danny: *Jia Pu (Chinese Genealogical Record): An Introduction.*

Ferguson, Anthony W. ja Warrick H. Chin: *A Treasure from the East: What We Can Learn from Chinese Genealogy.*

<http://en.wikipedia.org/wiki/Confucius>

<http://fi.wikipedia.org/wiki/Laozi>

http://en.wikipedia.org/wiki/Kung_Te-cheng

Pälkäneen Kirvun Sikala

Valpuri Heikintyttären (k. 1731) suku

TEKSTI TIINA MIETTINEN

Orpanassa 1/2004 kerroin, kuinka löysimme yhdessä Virpi Nissilän, Ulla Koskisen ja Johanna Kurelan kanssa yhteisen sukujuuren Pälkäneen Kirvun Sikalan ratsutilalta. Sen jälkeen moni muukin tuttu sukututkija on ilmoittautunut samaan sukuun kuuluvaksi. Artikkelin julkaisusta on nyt siis kulunut tasan kymmenen vuotta. Juhlavuoden kunniaksi meillä on iloksemme jälleen uutta kerrottavaa. Sikalan emäntä Valpuri Heikintytär astui hiljattain historian hämärästä esiin ikään kuin juhlistamaan artikkelin kymmenvuotispäivää.

Yritimme jo kymmenen vuotta sitten selvittää Valpuri Heikintyttären sukua, mutta tuloksetta. Kummi-luettelot viittasivat vahvasti Kangasalan suuntaan, sillä Paalilan Lintulan emäntä toistui usein Sikalan lasten kummeissa. Pelkkä oletamus ei kuitenkaan sukututkimuksessa riitä, vaan tarvitaan vahvempaa näyttöä. Valpuri Heikintyttären arvoitus ratkesikin lopulta tuomiokirjojen tietoja yhdistemällä.

Vuoden 1738 käräjillä Sikalan Matti Erkinpojan ja Valpuri Heikintyttären poika Pekka Matinpoika vaati veljeltään Juho Matinpojalta puolta Sikalan rusthollista. Tässä yhteydessä mainitaan hänen serkkunsa (*syskonebarn*) Juho Yrjönpoika Marttilan talosta Jokioisten kylästä Kan-

gasalan pitäjästä.¹ Sukututkija Esko Karisalmelta saadun tiedon mukaan Kangasalan, Kuhmalahden ja Pälkäneen käräjillä 18.9.1754 mainitaan edesmenneen Gabriel Neppiuksen pojan Johanin alaikäisten sisarusten holhoojana tämän sukulaismies rusthollari Pekka Matinpoika Kirvusta.²

Näin ollen selviää, että Sikalan poikien Pekka ja Juho Matinpojan

¹ Kangasalan käräjät 27.–30.3.1738: 459v. Esko Karisalmen tiedonanto Virpi Nissilälle 14.10.2013.

² Kangasalan, Kuhmalahden ja Pälkäneen käräjät 18.9.1754. "...afledne fältväbel Gabriel Neppius, til laga ålder komna son Johan Henric Neppius, des omyndiga syskons skyldeman och förmyndare rusthållare Petter Mattsson ifrån Kirpu..." Esko Karisalmen tiedonanto Virpi Nissilälle 14.10.2013.

Simon Andersson

Pelkeme Sofim } Sofamar — $\frac{1}{12}$
 } onantall — 1
 } Bogamari — 1 } 7 Vechlaiermi 6

Kentat

Feringum — 3 ö. 2 $\frac{13}{10}$ 2^r.

Rood — 12^r.

Korun — 14 $\frac{1}{2}$ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸ ⁵⁶⁹ ⁵⁷⁰ ⁵⁷¹ ⁵⁷² ⁵⁷³ ⁵⁷⁴ ⁵⁷⁵ ⁵⁷⁶ ⁵⁷⁷ ⁵⁷⁸ ⁵⁷⁹ ⁵⁸⁰ ⁵⁸¹ ⁵⁸² ⁵⁸³ ⁵⁸⁴ ⁵⁸⁵ ⁵⁸⁶ ⁵⁸⁷ ⁵⁸⁸ ⁵⁸⁹ ⁵⁹⁰ ⁵⁹¹ ⁵⁹² ⁵⁹³ ⁵⁹⁴ ⁵⁹⁵ ⁵⁹⁶ ⁵⁹⁷ ⁵⁹⁸ ⁵⁹⁹ ⁶⁰⁰ ⁶⁰¹ ⁶⁰² ⁶⁰³ ⁶⁰⁴ ⁶⁰⁵ ⁶⁰⁶ ⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸ ⁶⁰⁹ ⁶¹⁰ ⁶¹¹ ⁶¹² ⁶¹³ ⁶¹⁴ ⁶¹⁵ ⁶¹⁶ ⁶¹⁷ ⁶¹⁸ ⁶¹⁹ ⁶²⁰ ⁶²¹ ⁶²² ⁶²³ ⁶²⁴ ⁶²⁵ ⁶²⁶ ⁶²⁷ ⁶²⁸ ⁶²⁹ ⁶³⁰ ⁶³¹ ⁶³² ⁶³³ ⁶³⁴ ⁶³⁵ ⁶³⁶ ⁶³⁷ ⁶³⁸ ⁶³⁹ ⁶⁴⁰ ⁶⁴¹ ⁶⁴² ⁶⁴³ ⁶⁴⁴ ⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ ⁶⁴⁷ ⁶⁴⁸ ⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰ ⁶⁵¹ ⁶⁵² ⁶⁵³ ⁶⁵⁴ ⁶⁵⁵ ⁶⁵⁶ ⁶⁵⁷ ⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ ⁶⁶⁰ ⁶⁶¹ ⁶⁶² ⁶⁶³ ⁶⁶⁴ ⁶⁶⁵ ⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ ⁶⁶⁸ ⁶⁶⁹ ⁶⁷⁰ ⁶⁷¹ ⁶⁷² ⁶⁷³ ⁶⁷⁴ ⁶⁷⁵ ⁶⁷⁶ ⁶⁷⁷ ⁶⁷⁸ ⁶⁷⁹ ⁶⁸⁰ ⁶⁸¹ ⁶⁸² ⁶⁸³ ⁶⁸⁴ ⁶⁸⁵ ⁶⁸⁶ ⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ ⁶⁸⁹ ⁶⁹⁰ ⁶⁹¹ ⁶⁹² ⁶⁹³ ⁶⁹⁴ ⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ ⁶⁹⁸ ⁶⁹⁹ ⁷⁰⁰ ⁷⁰¹ ⁷⁰² ⁷⁰³ ⁷⁰⁴ ⁷⁰⁵ ⁷⁰⁶ ⁷⁰⁷ ⁷⁰⁸ ⁷⁰⁹ ⁷¹⁰ ⁷¹¹ ⁷¹² ⁷¹³ ⁷¹⁴ ⁷¹⁵ ⁷¹⁶ ⁷¹⁷ ⁷¹⁸ ⁷¹⁹ ⁷²⁰ ⁷²¹ ⁷²² ⁷²³ ⁷²⁴ ⁷²⁵ ⁷²⁶ ⁷²⁷ ⁷²⁸ ⁷²⁹ ⁷³⁰ ⁷³¹ ⁷³² ⁷³³ ⁷³⁴ ⁷³⁵ ⁷³⁶ ⁷³⁷ ⁷³⁸ ⁷³⁹ ⁷⁴⁰ ⁷⁴¹ ⁷⁴² ⁷⁴³ ⁷⁴⁴ ⁷⁴⁵ ⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸ ⁷⁴⁹ ⁷⁵⁰ ⁷⁵¹ ⁷⁵² ⁷⁵³ ⁷⁵⁴ ⁷⁵⁵ ⁷⁵⁶ ⁷⁵⁷ ⁷⁵⁸ ⁷⁵⁹ ⁷⁶⁰ ⁷⁶¹ ⁷⁶² ⁷⁶³ ⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ ⁷⁶⁷ ⁷⁶⁸ ⁷⁶⁹ ⁷⁷⁰ ⁷⁷¹ ⁷⁷² ⁷⁷³ ⁷⁷⁴ ⁷⁷⁵ ⁷⁷⁶ ⁷⁷⁷ ⁷⁷⁸ ⁷⁷⁹ ⁷⁸⁰ ⁷⁸¹ ⁷⁸² ⁷⁸³ ⁷⁸⁴ ⁷⁸⁵ ⁷⁸⁶ ⁷⁸⁷ ⁷⁸⁸ ⁷⁸⁹ ⁷⁹⁰ ⁷⁹¹ ⁷⁹² ⁷⁹³ ⁷⁹⁴ ⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶ ⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ ⁷⁹⁹ ⁸⁰⁰ ⁸⁰¹ ⁸⁰² ⁸⁰³ ⁸⁰⁴ ⁸⁰⁵ ⁸⁰⁶ ⁸⁰⁷ ⁸⁰⁸ ⁸⁰⁹ ⁸¹⁰ ⁸¹¹ ⁸¹² ⁸¹³ ⁸¹⁴ ⁸¹⁵ ⁸¹⁶ ⁸¹⁷ ⁸¹⁸ ⁸¹⁹ ⁸²⁰ ⁸²¹ ⁸²² ⁸²³ ⁸²⁴ ⁸²⁵ ⁸²⁶ ⁸²⁷ ⁸²⁸ ⁸²⁹ ⁸³⁰ ⁸³¹ ⁸³² ⁸³³ ⁸³⁴ ⁸³⁵ ⁸³⁶ ⁸³⁷ ⁸³⁸ ⁸³⁹ ⁸⁴⁰ ⁸⁴¹ ⁸⁴² ⁸⁴³ ⁸⁴⁴ ⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁷ ⁸⁴⁸ ⁸⁴⁹ ⁸⁵⁰ ⁸⁵¹ ⁸⁵² ⁸⁵³ ⁸⁵⁴ ⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶ ⁸⁵⁷ ⁸⁵⁸ ⁸⁵⁹ ⁸⁶⁰ ⁸⁶¹ ⁸⁶² ⁸⁶³ ⁸⁶⁴ ⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ ⁸⁶⁷ ⁸⁶⁸ ⁸⁶⁹ ⁸⁷⁰ ⁸⁷¹ ⁸⁷² ⁸⁷³ ⁸⁷⁴ ⁸⁷⁵ ⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ ⁸⁷⁸ ⁸⁷⁹ ⁸⁸⁰ ⁸⁸¹ ⁸⁸² ⁸⁸³ ⁸⁸⁴ ⁸⁸⁵ ⁸⁸⁶ ⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸ ⁸⁸⁹ ⁸⁹⁰ ⁸⁹¹ ⁸⁹² ⁸⁹³ ⁸⁹⁴ ⁸⁹⁵ ⁸⁹⁶ ⁸⁹⁷ ⁸⁹⁸ ⁸⁹⁹ ⁹⁰⁰ ⁹⁰¹ ⁹⁰² ⁹⁰³ ⁹⁰⁴ ⁹⁰⁵ ⁹⁰⁶ ⁹⁰⁷ ⁹⁰⁸ ⁹⁰⁹ ⁹¹⁰ ⁹¹¹ ⁹¹² ⁹¹³ ⁹¹⁴ ⁹¹⁵ ⁹¹⁶ ⁹¹⁷ ⁹¹⁸ ⁹¹⁹ ⁹²⁰ ⁹²¹ ⁹²² ⁹²³ ⁹²⁴ ⁹²⁵ ⁹²⁶ ⁹²⁷ ⁹²⁸ ⁹²⁹ ⁹³⁰ ⁹³¹ ⁹³² ⁹³³ ⁹³⁴ ⁹³⁵ ⁹³⁶ ⁹³⁷ ⁹³⁸ ⁹³⁹ ⁹⁴⁰ ⁹⁴¹ ⁹⁴² ⁹⁴³ ⁹⁴⁴ ⁹⁴⁵ ⁹⁴⁶ ⁹⁴⁷ ⁹⁴⁸ ⁹⁴⁹ ⁹⁵⁰ ⁹⁵¹ ⁹⁵² ⁹⁵³ ⁹⁵⁴ ⁹⁵⁵ ⁹⁵⁶ ⁹⁵⁷ ⁹⁵⁸ ⁹⁵⁹ ⁹⁶⁰ ⁹⁶¹ ⁹⁶² ⁹⁶³ ⁹⁶⁴ ⁹⁶⁵ ⁹⁶⁶ ⁹⁶⁷ ⁹⁶⁸ ⁹⁶⁹ ⁹⁷⁰ ⁹⁷¹ ⁹⁷² ⁹⁷³ ⁹⁷⁴ ⁹⁷⁵ ⁹⁷⁶ ⁹⁷⁷ ⁹⁷⁸ ⁹⁷⁹ ⁹⁸⁰ ⁹⁸¹ ⁹⁸² ⁹⁸³ ⁹⁸⁴ ⁹⁸⁵ ⁹⁸⁶ ⁹⁸⁷ ⁹⁸⁸ ⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ ⁹⁹¹ ⁹⁹² ⁹⁹³ ⁹⁹⁴ ⁹⁹⁵ ⁹⁹⁶ ⁹⁹⁷ ⁹⁹⁸ ⁹⁹⁹ ¹⁰⁰⁰ ¹⁰⁰¹ ¹⁰⁰² ¹⁰⁰³ ¹⁰⁰⁴ ¹⁰⁰⁵ ¹⁰⁰⁶ ¹⁰⁰⁷ ¹⁰⁰⁸ ¹⁰⁰⁹ ¹⁰¹⁰ ¹⁰¹¹ ¹⁰¹² ¹⁰¹³ ¹⁰¹⁴ ¹⁰¹⁵ ¹⁰¹⁶ ¹⁰¹⁷ ¹⁰¹⁸ ¹⁰¹⁹ ¹⁰²⁰ ¹⁰²¹ ¹⁰²² ¹⁰²³ ¹⁰²⁴ ¹⁰²⁵ ¹⁰²⁶ ¹⁰²⁷ ¹⁰²⁸ ¹⁰²⁹ ¹⁰³⁰ ¹⁰³¹ ¹⁰³² ¹⁰³³ ¹⁰³⁴ ¹⁰³⁵ ¹⁰³⁶ ¹⁰³⁷ ¹⁰³⁸ ¹⁰³⁹ ¹⁰⁴⁰ ¹⁰⁴¹ ¹⁰⁴² ¹⁰⁴³ ¹⁰⁴⁴ ¹⁰⁴⁵ ¹⁰⁴⁶ ¹⁰⁴⁷ ¹⁰⁴⁸ ¹⁰⁴⁹ ¹⁰⁵⁰ ¹⁰⁵¹ ¹⁰⁵² ¹⁰⁵³ ¹⁰⁵⁴ ¹⁰⁵⁵ ¹⁰⁵⁶ ¹⁰⁵⁷ ¹⁰⁵⁸ ¹⁰⁵⁹ ¹⁰⁶⁰ ¹⁰⁶¹ ¹⁰⁶² ¹⁰⁶³ ¹⁰⁶⁴ ¹⁰⁶⁵ ¹⁰⁶⁶ ¹⁰⁶⁷ ¹⁰⁶⁸ ¹⁰⁶⁹ ¹⁰⁷⁰ ¹⁰⁷¹ ¹⁰⁷² ¹⁰⁷³ ¹⁰⁷⁴ ¹⁰⁷⁵ ¹⁰⁷⁶ ¹⁰⁷⁷ ¹⁰⁷⁸ ¹⁰⁷⁹ ¹⁰⁸⁰ ¹⁰⁸¹ ¹⁰⁸² ¹⁰⁸³ ¹⁰⁸⁴ ¹⁰⁸⁵ ¹⁰⁸⁶ ¹⁰⁸⁷ ¹⁰⁸⁸ ¹⁰⁸⁹ ¹⁰⁹⁰ ¹⁰⁹¹ ¹⁰⁹² ¹⁰⁹³ ¹⁰⁹⁴ ¹⁰⁹⁵ ¹⁰⁹⁶ ¹⁰⁹⁷ ¹⁰⁹⁸ ¹⁰⁹⁹ ¹¹⁰⁰ ¹¹⁰¹ ¹¹⁰² ¹¹⁰³ ¹¹⁰⁴ ¹¹⁰⁵ ¹¹⁰⁶ ¹¹⁰⁷ ¹¹⁰⁸ ¹¹⁰⁹ ¹¹¹⁰ ¹¹¹¹ ¹¹¹² ¹¹¹³ ¹¹¹⁴ ¹¹¹⁵ ¹¹¹⁶ ¹¹¹⁷ ¹¹¹⁸ ¹¹¹⁹ ¹¹²⁰ ¹¹²¹ ¹¹²² ¹¹²³ ¹¹²⁴ ¹¹²⁵ ¹¹²⁶ ¹¹²⁷ ¹¹²⁸ ¹¹²⁹ ¹¹³⁰ ¹¹³¹ ¹¹³² ¹¹³³ ¹¹³⁴ ¹¹³⁵ ¹¹³⁶ ¹¹³⁷ ¹¹³⁸ ¹¹³⁹ ¹¹⁴⁰ ¹¹⁴¹ ¹¹⁴² ¹¹⁴³ ¹¹⁴⁴ ¹¹⁴⁵ ¹¹⁴⁶ ¹¹⁴⁷ ¹¹⁴⁸ ¹¹⁴⁹ ¹¹⁵⁰ ¹¹⁵¹ ¹¹⁵² ¹¹⁵³ ¹¹⁵⁴ ¹¹⁵⁵ ¹¹⁵⁶ ¹¹⁵⁷ ¹¹⁵⁸ ¹¹⁵⁹ ¹¹⁶⁰ ¹¹⁶¹ ¹¹⁶² ¹¹⁶³ ¹¹⁶⁴ ¹¹⁶⁵ ¹¹⁶⁶ ¹¹⁶⁷ ¹¹⁶⁸ ¹¹⁶⁹ ¹¹⁷⁰ ¹¹⁷¹ ¹¹⁷² ¹¹⁷³ ¹¹⁷⁴ ¹¹⁷⁵ ¹¹⁷⁶ ¹¹⁷⁷ ¹¹⁷⁸ ¹¹⁷⁹ ¹¹⁸⁰ ¹¹⁸¹ ¹¹⁸² ¹¹⁸³ ¹¹⁸⁴ ¹¹⁸⁵ ¹¹⁸⁶ ¹¹⁸⁷ ¹¹⁸⁸ ¹¹⁸⁹ ¹¹⁹⁰ ¹¹⁹¹ ¹¹⁹² ¹¹⁹³ ¹¹⁹⁴ ¹¹⁹⁵ ¹¹⁹⁶ ¹¹⁹⁷ ¹¹⁹⁸ ¹¹⁹⁹ ¹²⁰⁰ ¹²⁰¹ ¹²⁰² ¹²⁰³ ¹²⁰⁴ ¹²⁰⁵ ¹²⁰⁶ ¹²⁰⁷ ¹²⁰⁸ ¹²⁰⁹ ¹²¹⁰ ¹²¹¹ ¹²¹² ¹²¹³ ¹²¹⁴ ¹²¹⁵ ¹²¹⁶ ¹²¹⁷ ¹²¹⁸ ¹²¹⁹ ¹²²⁰ ¹²²¹ ¹²²² ¹²²³ ¹²²⁴ ¹²²⁵ ¹²²⁶ ¹²²⁷ ¹²²⁸ ¹²²⁹ ¹²³⁰ ¹²³¹ ¹²³² ¹²³³ ¹²³⁴ ¹²³⁵ ¹²³⁶ ¹²³⁷ ¹²³⁸ ¹²³⁹ ¹²⁴⁰ ¹²⁴¹ ¹²⁴² ¹²⁴³ ¹²⁴⁴ ¹²⁴⁵ ¹²⁴⁶ ¹²⁴⁷ ¹²⁴⁸ ¹²⁴⁹ ¹²⁵⁰ ¹²⁵¹ ¹²⁵² ¹²⁵³ ¹²⁵⁴ ¹²⁵⁵ ¹²⁵⁶ ¹²⁵⁷ ¹²⁵⁸ ¹²⁵⁹ ¹²⁶⁰ ¹²⁶¹ ¹²⁶² ¹²⁶³ ¹²⁶⁴ ¹²⁶⁵ ¹²⁶⁶ ¹²⁶⁷ ¹²⁶⁸ ¹²⁶⁹ ¹²⁷⁰ ¹²⁷¹ ¹²⁷² ¹²⁷³ ¹²⁷⁴ ¹²⁷⁵ ¹²⁷⁶ ¹²⁷⁷ ¹²⁷⁸ ¹²⁷⁹ ¹²⁸⁰ ¹²⁸¹ ¹²⁸² ¹²⁸³ ¹²⁸⁴ ¹²⁸⁵ ¹²⁸⁶ ¹²⁸⁷ ¹²⁸⁸ ¹²⁸⁹ ¹²⁹⁰ ¹²⁹¹ ¹²⁹² ¹²⁹³ ¹²⁹⁴ ¹²⁹⁵ ¹²⁹⁶ ¹²⁹⁷ ¹²⁹⁸ ¹²⁹⁹ ¹³⁰⁰ ¹³⁰¹ ¹³⁰² ¹³⁰³ ¹³⁰⁴ ¹³⁰⁵ ¹³⁰⁶ ¹³⁰⁷ ¹³⁰⁸ ¹³⁰⁹ ¹³¹⁰ ¹³¹¹ ¹³¹² ¹³¹³ ¹³¹⁴ ¹³¹⁵ ¹³¹⁶ ¹³¹⁷ ¹³¹⁸ ¹³¹⁹ ¹³²⁰ ¹³²¹ ¹³²² ¹³²³ ¹³²⁴ ¹³²⁵ ¹³²⁶ ¹³²⁷ ¹³²

Valpurin isän suku

Kangasalan Suomalaisen Isotalosta ja Jokioisten Marttilasta

I **Jaakko Sipinpoika** mainitaan Kangasalan Suomalaisessa (Isotalo) ensimmäisen kerran vuonna 1607. Molemmat Suomalaisen tilat oli läänitetyiksi Liuksialan kartanon omistaneelle Kaarina Maununtyttylälle. Jaakon tila oli neljän äyrin suuruisen ja hänellä oli neljä lehmää.⁸ Viimeisen kerran Jaakko on henkikirjassa vuonna 1635. Hänellä mainitaan kaksi lasta, Lauri Jaakonpoika (main. 1630), jonka puoliso oli Maliina Klemetintytär, ja Martti Jaakonpoika.

II **Martti Jaakonpoika** mainitaan ensimmäisen kerran vuonna 1630, Isotalon isäntänä isänsä jälkeen vuosina 1636–1651. – Puoliso **Mertta (Maisa) Erkontytär** mainitaan lähteissä vuosina 1635–1651, äitinä 1656. Lapsia ainakin Antti Martinpoika (Isotalon seuraava isäntä, puoliso Valpuri Matintytär), Maisa Martintytär ja Heikki Martinpoika.⁹

III **Heikki Martinpoika**, (elossa 1710), mainitaan veljenä Kangasalan Suomalaisen Isotalossa vuosina 1656–1666, vävynä Kuhmalahden Vehkapuntarin Hinkkalassa vuosina 1667–1694, itsellisenä Kangasalan Suomalaisen Isotalossa 1697–1698 ja isäntänä Kangasalan Jokioisten Marttilassa vuonna 1700. – Puoliso 1) **Kaisa**, mainitaan 1657–1661. – Puoliso 2) 1667 **Sofia Yrjöntytär** (k. 12.3.1723) Kuhmalahden Vehkapuntarin Hinkkalasta.¹⁰

IV Lapsia

Yrjö Heikinpoika, (k. 23.9.1754) Kangasalan Jokioisten Marttilan isäntä. – Puoliso 1701 Maria Heikintytär (k. 2.5.1743).

Valpuri Heikintytär, s. Kuhmalahden Vehkapuntarin Hinkkalassa, Pälkäneen Kirvun Sikalan emäntä (k. 1731). – Puoliso Matti Erkinpoika, Pälkäneen Kirvun Sikalan isäntä (k. 29.9.1736).

⁸ KA 2479: 219. Maakirja 1607.

⁹ KA Kangasalan SAY 1600–1619: 78; 1620–1639: 78; 1635–1654: 72.

¹⁰ KA Kangasalan SAY 1655–1674: 72; KA Kuhmalahden SAY 1655–1674: 33; 1675–1694: 3; KA Kangasalan SAY 1695–1714: 72 ja 4.

Kiitokset Virpi Nissilälle tietojen keruusta ja Ulla Koskiselle tulkinta-avusta.

Valpurin äidin suku

Kuhmalahden Vehkajärven Näppilästä ja Vehkapuntarin Hinkkalasta¹¹

I **Simo Antinpoika Nebb tai Knepp**, mainitaan ratsumiehenä Kuhmalahden Vehkajärven Näppilässä 1600–1631. Ratsumiehenä Jesper Matsinpojan lipustossa vuonna 1600 ja saanut tuoloin verovapauden taloonsa Vehkajärvellä.¹² Tila on ainoastaan yhden äyrin suuruisen eli varsin pieni ratsutilaksi, mikä herättää epäilyksiä siitä, että taustalla on kenties ollut yhden suvun omistama talorypäs, joka on veroluettelossa ollut jaettuna yksiköiksi ja josta yksi mies on ryhtynyt suorittamaan ratsupalvelua. Suku tai lisänimi mainitaan ainoastaan pari kertaa asiakirjoissa. Nimellä Simon Knepp vuonna 1604 ratsumiesten luettelossa Ekiert Linderssonin lipustossa. Hänen omistamaansa taloon kuului neljä lehmää.¹³ Simon Nebb mainitaan vuoden 1618 kymmenysluettelossa¹⁴ sekä ratsumiehenä Jören Eskilssonin lipustossa samana vuonna.¹⁵

II **Antti Simonpoika**, Näppilän isäntä 1633–1638. – Puoliso **Lii-sa Jaakontytär**, mainitaan vuosina 1634–1638. Lapsia Tuomas Antinpoika (Näppilän seuraava isäntä, puoliso Riitta Tuomaantytär), Lastikka Antintytär ja Yrjö Antinpoika. Näppilä on ratsutila.

III **Yrjö Antinpoika**, s. noin 1610, k. suurena lavantauti- ja kato-vuonna 1697. Mainitaan syntymäkodissaan Näppilässä 1634–1638. Varakas lautamies, joka piti kestikievaria ja lainaili viljaa ottaen toisinaan liian suuria korvauksia. Avioliittonsa kautta hänestä tuli Kuhmalahden Vehkapuntarin Hinkkalan isäntä. Kangasalan talvikäräjillä 1690 Yrjö Antinpoika oli syytettynä kirkossa käynnin laiminlyönnistä, vaikka vähän aikaisemmin oli ollut täysin terveenä käräjillä. Käräjillä todettiin, että matkaa kertyi Vehkapuntarista emäpitäjän kirkolle kolme ja puoli peninkulmaa ja että tie oli kivisenä vaikeakulkuinen kuurolle ja sairaalloiselle 90-vuotiaalle Yrjö Antinpojalle. Hänet vapautettiin syytteestä. – Puoliso **Valpuri Erkontytär**, jonka vanhemmat olivat Hinkkalan ratsutilallinen Erkki Sipinpoika ja hänen vaimonsa Marketta Heikintytär (2. avioliitto).

IV Lapsia

Sofia Yrjöntytär, katso edellä Isotalo, III sukupolvi.

Katariina Yrjöntytär (k. 1711). – Puoliso 1) Yrjö Tuomaanpoika Röökman (k. 1695), porvari Turussa. – Puoliso 2) 1697 Jaakko Yrjönpöika Röökman Turusta.

Erkki Yrjönpöika, mainitaan Hinkkalassa 1678.

Maria Yrjöntytär (k. 7.12.1740). – Puoliso Simo Tuurenpoika (s. 1648, elossa 1708), Kangasalan Paalilan Lintulan ratsutilan isäntä.

Sigfrid Nurpilaus, myöhemmin (1678) **Neppius** Sigfridus Georgii Sahalaxensis. Ylioppilas Turussa 1674/1675. Kangasalan Kuhmalahden kappalaisen apulainen 1682, kappalainen 1688. Kuollut 1697. – Puoliso Maria Bastman (k. 1748).

¹¹ Jukka Neppius & Raine Raitio 1991: Neppius - Nepperström - Adler suku: 15-19; Yrjö Kotivuori 2005: Ylioppilasmatrikkeli 1640–1852: Sigfrid Nurpilaus, myöhemmin Neppius (2374). Osoitteessa <http://www.helsinki.fi/ylioppilasmatrikkeli/henkilo.php?id=2374> (luettu 21.10.2013).

¹² KA 4347: 69v. Tilikirja 1600.

¹³ KA 4372: 59. Ratsutilaluettelo Pälkäne 1604.

¹⁴ KA 4456: 2. Kymmenysluettelo 1618.

¹⁵ KA 4455: 51. Ratsumiehet 1618.

Sahalahtelaisisännän vauhdikkaat HAUTAJAISET

TEKSTI RAINE RAITIO

Luterilaiset hautajaiset ovat perinteisesti hyvin vakavahenkinen tilaisuus. Kuolema on monille hyvin pelottava asia. Ilonpito tai muu remuaminen ei ole perinteisesti kuulunut näihin tilaisuuksiin. Alkoholia on hautajaisissa tarjoiltu hyvin harvoin. Poikkeuksiakin on, kuten 1800-luvun lopulla pidetyt erään sahalahtelaisisännän hautajaiset.

Entisajan hautajaiset alkoivat yleensä vainajan kotoa. Vainajan arkku avattiin ja hänet hyvästeltiin laulamalla virsi avoimen arkun äärellä.

Kun kansi oli suljettu, kantajiksi pyydetty miehet nostivat arkun pienillä kuusennäreillä reunustettuun rekeen tai rattaille. Tämän jälkeen arkkua lähdettiin viemään kirkonkylään ruumissaatossa, jossa käveltiin tai ajettiin hevosilla vainajaa vievän hevosen perässä. Saatossa oli vainajan omaisten lisäksi myös kyläläisiä.

Ruumissaaton saavuttua hautausmaalle pidettiin siunaustilaisuus. Sen jälkeen, samana päivänä ”tai joskus myöhemminkin”, järjestettiin hautajaiset vainajan kotona.

Tällä tavoin haudattiin myös vuoden 1870 vaiheilla erään sahalahtelaitalon vanhaisäntä. Hän ei kuitenkaan halunnut hautajaisistaan

vakavaa ja surullista tilaisuutta, vaan näyttävän ja reippaan tapahtuman.

Kerrotaan, että kyseisen isännän lähestyessä 90 ikävuottaan, hän koki voimiansa vähenevän ja kuoleman lähestyvän. Tällöin hän kutsui luokseen poikansa ja naapurin isännän heidän keskustelujensa todistajaksi.

Vanha isäntä antoi pojallensa ohjeet hautajaisten järjestämisestä. Hän määräsi, keitä tilaisuuteen oli kutsuttava ja minkälaisia tarjottavia oli hankittava. Todistajan läsnä ollessa vanhaisäntä antoi pojalleen suuren summan rahaa todeten: ”Tämän pitäisi riittää kustannuksiin ja jos jotain jää niin anna loput tämän pitäjän vaivaiskassaan.”

Kilpaa hautausmaalle

Liekö isäntä aavistanut kuolevansa pian, sillä kuolema kohtasi hänet jo samana kesänä, kun hautajaisohjeet oli annettu.

Vieraat kokoontuivat hautajaispäivänä puolenpäivän aikaan surutaloon, jossa heille tarjottiin aluksi kahvit ja ryyppyjä.

Kun virsi oli laulettu, valmistaututtiin lähtemään kohti kirkonkylää. Perinteisen tavan mukaan ruumishevosen länkiin laitettiin sen oikealle puolelle valkoinen vaate. Se oli merkinä siitä, että kyseessä oli miespuolinen vainaja. Ennen lähtöä hautajaisvieraille tarjottiin muutama ryyppy ”vaarin hyvästijättöryyppyiksi”. Ja vielä ”piiskaryyppy” juuri ennen lähtöä.

Hautajaiset oli määrä pitää arkipäivänä. Kirkonkellojen tuli soida koko ruumissaaton ajan, surutalosta kirkonkylään asti, niin kuin oli tapana säätyläisten hautajaisissa. Tätä varten ratsulähetin piti viedä sana kirkolle heti kun saattue lähti matkaan. ”Että ihmiset tietää ettei täältä tuodakaan mitään ruotuvaivaista.”

Tämän jälkeen saattue saattoi lähteä matkaan ruumishevosen kulkiessa kävelyvauhtia edellä niin kuin perinteisiin tapoihin kuului.

Vähitellen tarjottu viina alkoi nousta päähän. Kulkueen perällä ajaneet nousuhumalaiset miehet kyllästyivät hiljaiseen vauhtiin ajaen lopulta ruumishevosen ohi. Myös muut valpastuivat, ja hetken kuluttua oli raju kilpa-ajo käynnissä. Ruumishevosen ajaja huomasi jäävänsä joukosta, ja silloin myös hän alkoi ”roimia ohjasperillä hevostaan”. Lopulta koko saattue päästeli täyttä laukkaa kohti kirkonkylää.

Kerrotaan, että matkan varrella sijainneissa kylissä ihmiset siunaili-

vat ja ihmettelivät nähdessään jopa kirkkoherrankin hevosen kiitävän hautajaissaaton mukana.

Juhlat jatkuivat surutalossa

Vauhti oli lopulta niin hurja, että ruumishevosen kärryissä olevat kuusennäreet tipahtelivat tielle ja erään epätasaisen mäen alla myös arkun kansi lensi maantienojaan. Ajaja ei kuitenkaan tätä havainnut, vaan jatkoi kilpa-ajoaan.

Kannen puuttuminen huomattiin vasta hautausmaan portilla. Ruumis sen sijaan oli pysynyt matkassa. Kantta lähdettiin heti etsimään. Perässä tulleet hiukan selvemmät saattajat olivat huomanneet tapahtuman ja toivat ”kistun kannen” mukanaan. Nyt vainaja voitiin saattaa kunniallisesti hautaan.

Siunaus toimitettiin avoimen haudan äärellä. Lukkari, ”joka vastoin säätynsä perinteitä oli ehdottamasti raitis”, piti kirkkoherraa hihasta kiinni peläten papin kaatuvan hautaan.

Kirkkoherran muistellaan kuitenkin pitäneen niin ”voimallisen” puheen, että se sai paikalla olleet naiset itkemään suuriäänisesti. Muistelmien mukaan tämä oli ainoa kerta kun Sahalahden kirkkoherra Anders Candolin nähtiin päissään.

Siunaustilaisuuden jälkeen saattoväki palasi takaisin surutaloon. Siellä heitä odotti ”herkullinen maahanpaniais-päivällinen ja monen monet maukkaat ryyppyt”.

Juhlajuomia oli varattu tilaisuuteen runsaasti. Rommia, viinaa, arrakkia ja portviiniä oli tarjolla niin paljon, että kaikkia ei saatu edes juotua.

Hautajaiset jäivät monien mieleen ja niitä muisteltiin pitkään. Kerrotaan, ne nämä jättivät varjoonsa aiemmin pitäjän komeimpina pidetyt Haapaniemen kartanon isännän, everstiluutnantti C. H. Langen hautajaiset. ●

Lähteet ja kirjallisuus

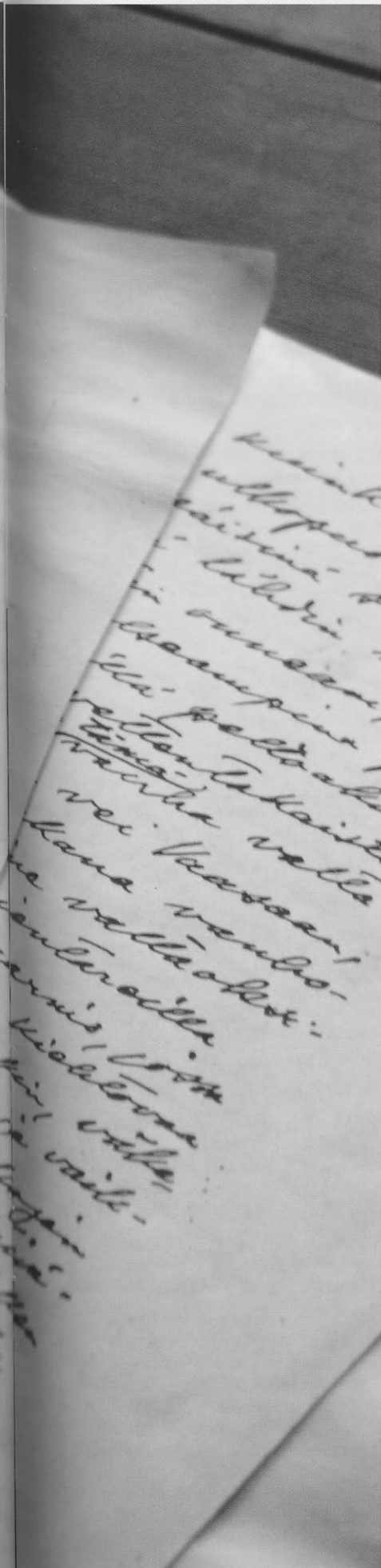
Lauri Arran haastattelu

Museovirasto, Keruuarkisto, Kysely Nro K 11, Kansanomaiset ruoat, Paloviina ja viinayrtit. Sahalahden aineisto.

Raitio, Raine, Maatalouspitäjästä Suomen teollistuneimmaksi kunnaksi. Sahalahden historia III 1869–1999. Sahalahden kunta ja Sahalahden seurakunta. Jyväskylä 2001.

Frans Emil Sillanpään perhettä, sukua ja lapsuusvuosia

TEKSTI JOHANNA KÜRELA | KUVAT HEIKKI NURMI

Suomen ainoa kirjallisuuden Nobelin palkinnon saanut kirjailija Frans Emil Sillanpää syntyi Hämeenkyrössä Kierikkalan kylän Myllykolun mäkituvassa 16.9.1888. Hänen isänsä oli Frans (Pransu) Henrik Henrikinpoika Koskinen Kauvatsalta ja äitinsä Loviisa Vilhelmiina (Miina) lisakintytär Mäkelä Hämeenkyröstä.

Frans Emilin eli kotipiirissä tuttavallisemmin Eemelin vanhemmat Pransu ja Miina asuivat Frans Emilin syntyessä Myllykolun mökissä. Muuton yhteydessä he olivat ryhtyneet käyttämään sukunimeä Sillanpää. Perheeseen kuului kaksi vanhempaa lasta, veli ja sisar, jotka kuitenkin kuolivat nuorena.

Myllykolun mökissä elettiin vaatimatonta mäkitupalaisen elämää. Isä Pransu oli toiminut Kauvatsalla tukkimiehenä ja etumiehenä eli työnjohtajana. Miina-äiti oli puolestaan ennen naimisiinmenoaan ollut Hämeenkyrössä piikana. Eemelin lapsuusvuosina Pransu perusti pienen sekatavarakaupan, joka menestyi sen verran hyvin, että perhe saattoi myöhemmin lähettää koulussa hyvin menestyneen Eemelin Tampereelle lyseoon. Kodista pystyttiin auttamaan Eemeliä koulumaksuissa ja kortteerikuluissa aina vuoteen 1905 asti, mutta sen jälkeen 17-vuotias Sillanpää joutui itse hankkimaan opiskelurahansa.

Eemeli oli aloittanut 8-vuotiaana kansakoulun Hämeenkyrön Jumesniemen kirkkokoulussa, mistä hän siirtyi muutaman vuoden kuluttua Haukijärven kansakouluun. Opinnoissaan hyvin menestynyt Eemeli lähetettiin vuonna 1900 oppikou-

luun Tampereelle Suomalaiseen Reaalilyseoon. Tampereelle muuttaessaan Eemeli täytti 12 vuotta. Hän asui alivuokralaisena Mustanlahdenkadulla ja Kuninkaankadulla.

Tampereella opinnot jatkuivat menestyksekkäinä, ja vuonna 1908 Sillanpää aloitti Helsingin yliopiston fyysis-matemaattisella osastolla, missä hänen tavoitteenaan oli valmistua lääkäriksi. Heikon terveyden ja runsaan alkoholinkäytön takia lääketieteen opinnot kuitenkin keskeytyivät, ja Sillanpää palasi vanhempiensa luokse Hämeenkyröön, missä Miina ja Pransu asuivat Heinijärven Töllinmäellä.

Paikkakunnalla ”Töllinmäen tohtoriksi” nimitelty Sillanpään kirjallinen ura alkoi, kun hänen ensimmäinen novellinsa *Kodin helmas* julkaistiin Uusi Suometar -lehdessä 1915. Jo seuraavana vuonna WSOY julkaisi hänen ensimmäisen romaaninsa *Elämä ja aurinko*, jonka darwinistilais-eroottinen kerronta hätkähdytti aikalaisia ja nosti Sillanpään hetkessä suomalaisen kirjallisuusmaailman huipulle.

Sukua Kauvatsalla, Eurassa ja Hämeenkyrössä

Eemelin Pransu-isän vanhemmat asuivat Kauvatsalla Kauvatsankylän Kuttilan torpassa. Pransun isä

Henrik Juhonpoika Kauppila kuoli jo kauan ennen Eemelin syntymää, mutta äiti Maria Kristiina Tuomaan-tytär kuoli vasta Eemelin ollessa yli 20-vuotias. Henrik Kauppila oli juuriltaan kauvatsalainen mutta Maria Kristiina oli syntynyt Eurassa, missä hänen Kiukaisissa syntynyt isänsä oli kotiväynä Nikulan tilalla.

Eemelin äiti Miina oli puolestaan vahvasti hämeenkyröläinen. Miinan isä Iisak Vilhelm oli isäntänä Mäkelän torpassa, missä hän asui vaimonsa Kustaava Vilhelmiinan kanssa. Kustaava oli Ala-Vakerin talon tytär. Iisak kuoli Eemelin ollessa noin viisivuotias mutta Kustaava eli vuoteen 1904 ja ehti nähdä tyttärenpoikansa menestyksen kansa- ja oppikoulussa.

Avioliitto ja kahdeksan nahkaskelkää

Yliopisto-opintonsa keskeyttänyt Eemeli Sillanpää tutustui vuonna 1915 Hämeenkyrössä Laitilan virkatalossa sisäkkönä olleeseen Sigrid Salomä-

keen. Siikrin ja Eemelin sosiaalinen tausta oli samanlainen: kumpikin oli mäkitupalaisen lapsi. Siikrin vanhemmat olivat muonamies Kalle Efraim Salomäki ja meijerikkö Maria Kristiina Huusari.

Eemeli ja Siikri avioituivat jo 1916, ja heidän ensimmäinen lapsensa Saara syntyi 1917. Kirjailija esitteli mielellään hänen ensimmäisen romaanin julkaisemisen aikoihin alkunsa saaneen Saara-tyttärensä ”nahkaskelkäisenä ensipainoksenaan”. Perheeseen syntyi kaikkiaan kahdeksan lasta. He asuivat 1920-luvulla Hämeenkyrössä kirjailijan rakennuttamassa Saavutus-huvilassa Vanajan kylässä. Vuonna 1929 perhe muutti Helsinkiin.

23 vuotta kestänyt avioliitto päättyi Siikrin kuoltua keuhkokuumeeseen keväällä 1939. Samana syksynä Sillanpää avioitui sihteerinsä Anna von Hertzenin kanssa, mutta tämä avioliitto päättyi parin vuoden kuluttua eroon.

Kahdeksan nahkaskelkäisen jälkeläisen lisäksi F. E. Sillanpää sai aikaiseksi seitsemän romaania ja kymmenen novellikokoelmaa, joissa hän kuvasi länsisuomalaista maalaiselämää verkkaisella, lyirisellä tyyllillään. Sillanpää sai vuonna 1939 Nobelin kirjallisuuspalkinnon ensimmäisenä ja toistaiseksi ainoana suomalaisena.

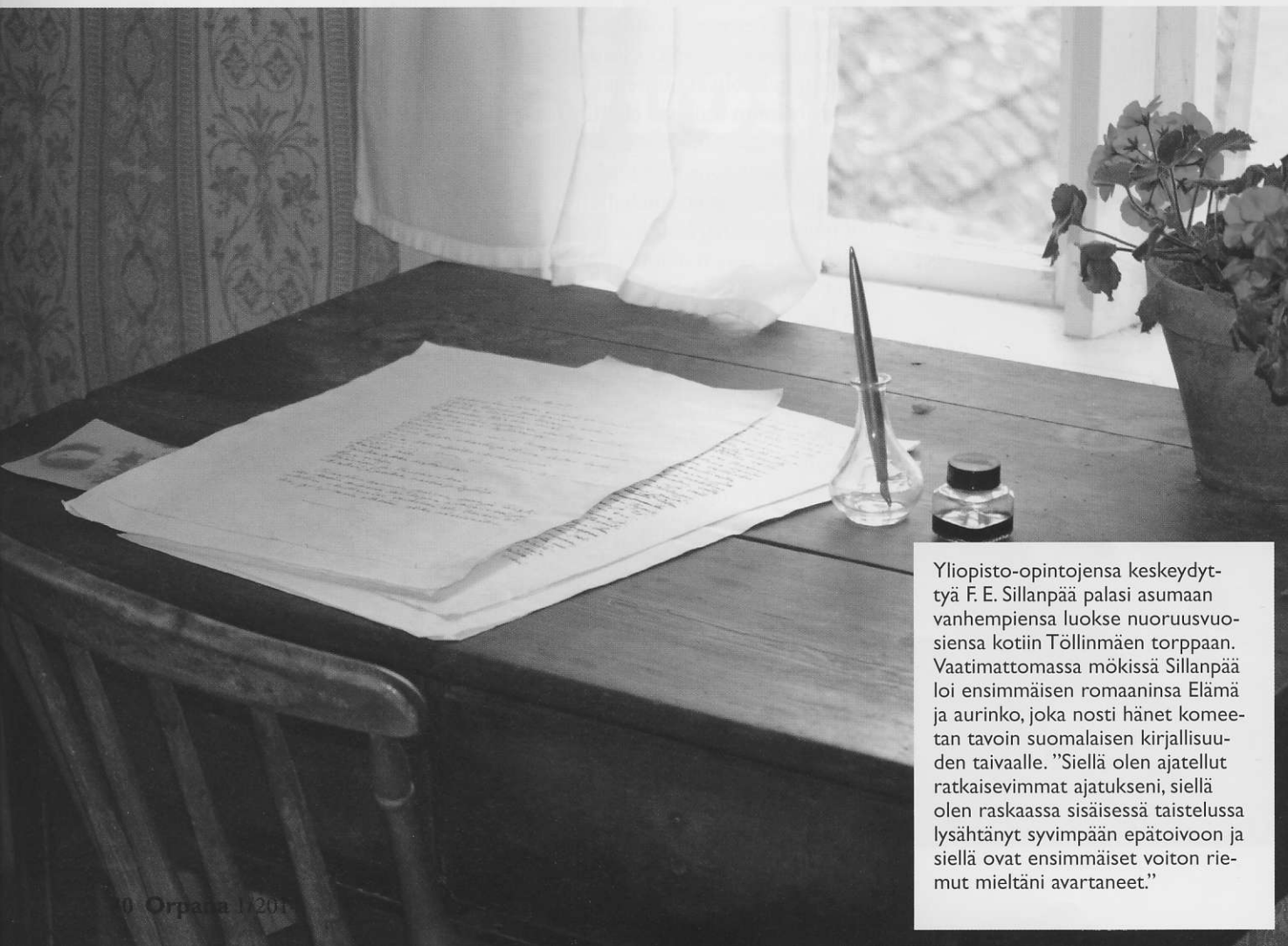
Lähteet

F. E. Sillanpään 125-vuotisjuhlavuoden internetsivusto fes125.fesillanpaanseura.org.

F. E. Sillanpään seuran internetsivusto www.fesillanpaanseura.org.

Kansallisbiografia-verkkojulkaisu, s. v. Frans Emil Sillanpää.

Internetlähteisiin viitattu marraskuussa 2013.

Yliopisto-opintojensa keskeydyttyä F. E. Sillanpää palasi asumaan vanhempiensa luokse nuoruusvuosiensa kotiin Töllinmäen torppaan. Vaatimattomassa mökissä Sillanpää loi ensimmäisen romaaninsa *Elämä ja aurinko*, joka nosti hänet komeetan tavoin suomalaisen kirjallisuuden taivaalle. ”Siellä olen ajatellut ratkaisevimmat ajatukseni, siellä olen raskaassa sisäisessä taistelussa lysähtänyt syvimpään epätoivoon ja siellä ovat ensimmäiset voiton riemut mieltäni avartaneet.”

Sukututkimuspäivä

Sampolassa lauantaina 25.1.2014

Teemana perheen jäljillä

Tampereen seudun sukututkimusseuran sukututkimuspäivän aikana syvennyttään uusimpaan perhehistorialliseen tutkimukseen. Päivän esitelmät on järjestetty yhteistyössä Emil Aaltosen Säätiön rahoittaman ja dosentti Anu Lahtisen johtaman Perheen jäljillä -tutkimusprojektin kanssa.

Sukututkimuspäivän aikana saadaan monipuolinen katsaus menneen ajan avioitumiseen ja perhe-elämään aina 1600-luvun maaseudulta 1800-luvun säätyläisko-teihin. Ohjelmaan kuuluu myös tietoisu siitä, mitä sukututkimus on ja miten voi aloittaa sukututkimuksen.

Esitelmät pidetään Sampolan juhlasalissa. Tapahtuman yhteydessä on Sampolan aulassa sukututkimusyhdistysten ja sukuseurojen sekä muiden sukututkimukseen liittyvien toimijoiden sukututkimusaiheisen materiaalin näyttelyjä ja myyntiä.

Tapahtuma on kaikille kiinnostuneille avoin ja pääsymaksuton.

Tervetuloa mukaan!

Ohjelma

10.00	Näyttelyt avautuvat
11.00–11.10	Puheenjohtaja Raine Raitio: Avaussanat
11.10–11.30	FT Tiina Miettinen, Tampereen yliopisto: Johdatusta päivän teemaan: Perhehistoriasta sukututkimukseen
11.30–12.30	FM Hanna Kietäväinen-Sirén, Jyväskylän yliopisto: "Erityinen ystävyys." Puolisonvalinta ja avioelämä uuden ajan alun maaseudulla
12.45–13.15	Tietoisku: Näin aloitat sukututkimuksen
13.30–14.30	FM Mari Välimäki, Turun yliopisto: "Jos Mies tahto itzens auda Awioskäskyn..." Ruotsalainen avioliittolainsäädäntö 1600-luvulla
14.45–15.45	FT Johanna Ilmakunnas, Helsingin yliopisto: Perhesuhteita. Vanhemmat ja aikuiset lapset säätyläisperheissä 1700- ja 1800-luvulla.
15.45	Päätössanat
16.00	Näyttelyt suljetaan

Tilaisuus toteutetaan yhteistyössä Tampereen seudun työväenopiston kanssa.

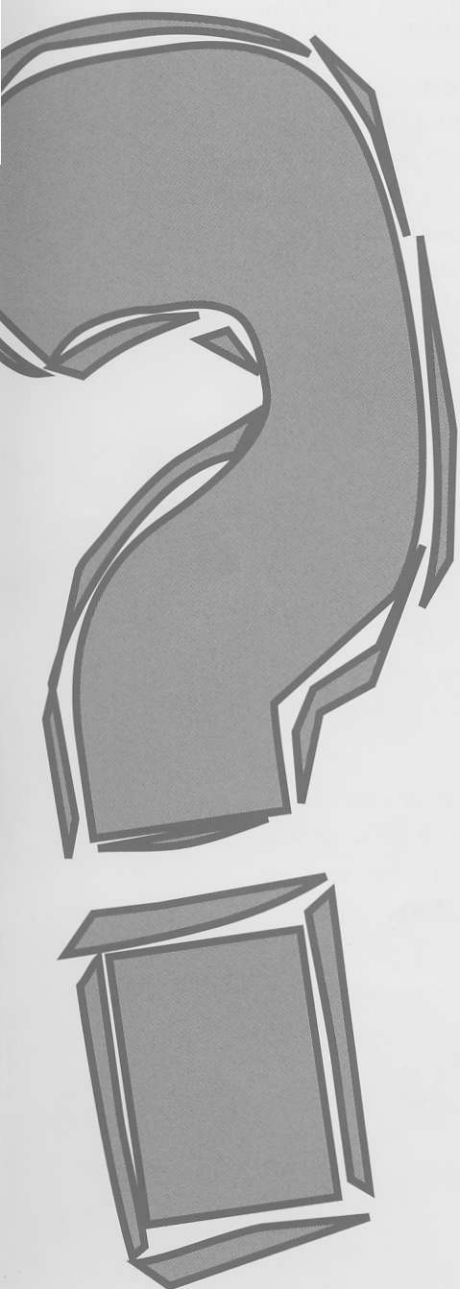

Yritettiinkö lukkari Matias Saxbergia huijata?

TEKSTI JOHANNA KURELA

Keuruun emäseurakunnan lukkarina toimi 1816–1861

Matias Saxberg (27.7. tai 24.6.1787–1.10.1861). Hän oli tunnettua muusikkosukua, johon kuului mm. hänen veljenpoikansa, kansanmuusikko Herman Saxberg eli Pilli-Hermanni (ks. Orpana 1/2013). Musiikillinen puoli sujui Saxbergilta hyvin, mutta muuten hän oli kirkolliseen ammattiinsa sopimaton.

Lukkari Saxberg oli elämäntavoiltaan ja luonteeltaan häpeäksi Keuruun seurakunnalle. Komealla Saxbergilla kerrottiin olleen parikymmentä aviotonta lasta eri puolilla pitäjää, ja hän eleli vuosikautia yhdessä vihkimättömänä Hedda Stina Samuelintytären kanssa. Virkansa ohessa hän harjoitti myös laajaa rahanlainaustoimintaa ja perikorkorahansa takaisin armottoman kovakouraisesti. Saxbergin asiakaspiiri oli laaja: hänelle oli velkaa moni paikallinen talonpoika kuin myös Helsingin herratkin, heidän joukossaan kanslianeuvos Johan Wilhelm Snellman.

Keuruulaisten silmissä pahinta oli kuitenkin se, että hän oli murhannut 23.8.1839 raastasti 21-vuotiaan paimentyttö Eeva Maria Matintytären, kun Eeva Marian paimentama karja oli päässyt lukkarin pellolle. Oikeudenkäynnissä Saxberg pääsi kuin koira veräjästä. Kihlakunnan oikeudessa annettu ja hovioikeudessa säilynyt kuolemantuomio kääntyi senaatin oikeusosaston käsittelyssä sakkorangaistukseksi ja yhden päivän kestäneeksi häpeäpenkkirangaistukseksi. Monien mielestä Saxberg selvisi tapahtumasta liian helpolla. Huhut kiersivät, että Saxberg oli lahjonut itsensä vapaaksi – senaatin oikeusosastolla lieenee ollut korkealla

paikalla joku, joka oli Saxbergille velkaa.

Saxbergilla oli siis monenlaisia vihamiehiä niin kiristämiensä ihmisten, makaamiensa naisten ja heidän omaistensa kuin myös tapetun paimentytön sukulaisten ja ystävien joukossa.

Ilmoitus sanomalehdessä...

Syksyllä 1851 lukkari Saxberg etsi itselleen uutta taloudenhoitajaa Maamiehen Ystävä -lehteen (nro 39, 27.9.1851) jättämällään ilmoituksella:

Tämän kautta saan minä tietäväksi tehdä, kuin seuraa: Jos joku yksinäinen waimo-ihminen, joka olis tottunut herramaista huushollia edesseisomaan, lystäis tulla minun tyköni, jota pikemmin sen parempi, niin se saapi mainituksessa päälleen tarkoituksessa palveluksen minun luonani.

Minä olen yksinäinen waimotoin, 64 vuoden wanha mies. Niinmuodoin ei ole raskas huusholli, kuin minulla ei ole mitään maan brukia, eikä wäkeä paljon tarwita yhden miehen huushollissa; wain kyllä työtä tekewällä aina piisaa, jolla halu siihen on.

– Hän saisi wuotista palkkaa ylipään sata (100) paperi Ruplaa ensi wuodeltansa. Wain jos hän näyttäis olewan

uskollinen, taitaw ja toimellinen wirassansa ja lystäis jäädä usiammiksi vuosiksi, jos elon päiviä kestää; niin minä maksan enemmänkin, erinomaittain jos hän on parempaa sukua, että ei tarwitsis joka vuosi outoja etsiä ja muutella. Minulla on ollut tähänkin asti yksi yli 30 vuoden sillä sialla, wain tuli wanhaksi. Sentähden ei tulewa saisi olla yli 40 vuoden wanha, ja jos hän on outo ja tuntematon, pitäis hänellä olla hywät todistukset käytöksensä ja taitonsa päällen. Se jolla olis lysti tulla kaukaisemmistakin maista, saisi kirjan kautta kohta ilmoittaa minullen nykyisen olin paikkansa ja tulonsa, myös ikänsä, kenen hän on lapsia ja mitä hän on toimittanut tähän asti j. n. e. sekä odottaa minulta wastuuta sen päällen. Wain ei huonon, tyhmän ja taitamattoman pidä turhia yrittelläkkään. Kyllä niitä on omallakin paikalla ilman kaukaa tulemata.

Keurulta 16 p. Syyskuuta 1851.

Matth. Saxberg,
Lukkari Keurun emä-kirkolla.

... ja vastaus siihen

Kolmea viikkoa myöhemmin samassa Maamiehen Ystävän -lehdessä (nro 42, 18.10.1851) oli viipurilaisen Marketta Pässin allekirjoittama julkinen tarjous tehtävään:

Keuruun emä-kirkon Lukkarille, Herra Kanttor Saxbergille, joka Maamiehen Ystävän 39 numerossa ilmoittaa, eli "tiettäväksi tekee", tahtowansa "yksinäistä waimo-ihmistä herra-maista huushollia edesseisomaan"; saan minä tämän kautta itsiäni nöyrimmästi esitellä, ja ehdotella, ollen mieltynyt sillä ehdolla rupiamaan Herra kanttorin palvelukseen, kuin Herra kanttori on luwannut, jos ei Herra kanttori katsoisi minua sentähden kelwottomaksi, että olen jo eräitä päiviä siwu 40:nen iästä. Mutta muuten olen hywin hywä sukunen, nimittäin entisen Ottuwäen Korpralin Malakias Pässin ainoa tytär, kotoisin Koiwistolta, waan nyt asuwa Wiipurissa S:t Anna-nimisen

kaupungin osan tienoilla, kartanossa N:o 19.

– Minä olen nyt aiwan yksinäinen waimoeläjä, sillä kumpanenki mieheni on jo kuollut, ja ne neljä lasta, jotka niiden kanssa sain, owat tulleet sillon jo kohta samassa wiedyksi Pietariin, joista minulla sen koommin enään ei ole huolta ja wastusta. Saan myöskin vielä paremmaksi selweydeksi ja wakuudeksi Herra kanttorille mainita, että ensimmäinen mieheni, Gustaf Gurk, oli Suomen meriwäessä, ja jälkimäinen, Salamon Sissi, merimies eräässä kauppa-laiwassa, josta toissa vuonna Amerikassa karkasi Kalifornian kultakaiwannolle, ja siellä sanottiin hänen jo kuolleenki.

Kuin minä niinmuodoin olen yksinäinen, ja tottunut jo nuoruudesta pitäin "herramaiseen huusholliin", sekä haastamaan Ruotsit, Suomet, Saksat, Wenäet ja kaikki, niinkuin Herra kanttori jo arwanneeki, niin luulen, että Herra kanttorin kanssa kyllä synyyki kaupat ja niin edespäin. Mutta kuin toki olen niinkuin epäilewinään josko ikäni puolesta kelpaan, niin sentähden en vielä ruwennut todistuskirjaani Teille, Herra kanttori, lähettämään näin etäältä, waan julistan ja "tiettäväksi teen" nyt ensin teille, Herra kanttori, tämän kautta, että Herra kanttori woisi suoraan minun luokseni kirjoittaa kutsumuksen, jota jään odottamaan, ja sitte, wastauksen saatua, olen walmis waikka paikalla lähtemään Teille Herra Kanttori. Wiipurissa 4 päivä Lokakuuta 1851.

Marketta Pässä.

Marketta Pässin tarjous vaikuttaa edulliselta – mutta oliko se todellinen? Yrittikö joku vetää lukkari Saxbergia nenästä?

Entä tarttuiko Saxberg syöttiin? Lähettikö lukkari vastauksen kielitaitoiselle ja herraskaiselle "eräitä päiviä" yli 40-vuotiaalle leskelle Viipuriin? Jatkuiko Saxbergin ja Marketta Pässin kirjeenvaihto yksityisenä?

Tätä emme saa selville. Lukkari Saxbergin taloudessa ei kuitenkaan näy 1850-luvun alkupuolella ketään

Markettaa. Suomen Sukututkimusseuran HisKi-tietokantaa selailemalla ei löydy Marketta Pässiiä, ei hänen isäänsä eikä hänen merimiespuolisoitaan Gustaf Gurkia tai Salamon Sissiä. Näyttää siltä, ettei Marketta Pässiiä ole ollut lainkaan olemassa. Hän oli vain todennäköisesti vain houkutuslintu, jolla joku Saxbergin kynsiin jäänyt uhri yritti tehdä lukkarille pientä kiusaa.

Uutta taloudenhoitajaa Saxberg ei enää etsinyt, sillä muutamaa kuu-kautta ennen Maamiehen Ystävänssä ollutta ilmoitustaan Saxbergin talouteen oli muuttanut Hedda Stina Samuelintytär. Hänet oli ilmeisesti houkuteltu taloon emännöitsijäksi. Pian hän päätyi Saxbergin vuoteeseen ja vihkimättömän vaimon asemaan. Ilmeisesti Hedda Stina oli myös Saxbergin saituuden ja juonittelujen uhri – epämääräisellä, koskaan lunastamattomalla avio-liittolupauksella sidottu nainen tuli halvemmaksi kuin taloudenhoitaja.

Pahemman koston uhriksi lukkari Saxberg päätyi kymmentä vuotta myöhemmin. 74-vuotias lukkari ja 68-vuotias Hedda Stina Samuelintytär saivat surmansa 1.10.1861, kun kolme Saxbergin syntymäkotitalon Könttärin työmiestä murhasi heidät. Murhatyön syynä sanotaan olleen riidan syytinkisopimuksesta. ●

Lähteet

Arkistolaitoksen Arkistot kertovat -verkonäyttely 2011. Lukkari Saxbergin rikos. <http://extranet.narc.fi/arkistotkertovat/asiakirja.php?alid=5&akid=33>. Viitattu 17.11.2013.

Ennen ja nyt. Historian tietosanomat, 23.3.2008. Rikoksia ja salaisuuksia. Marjo Kaartisen arvostelu Matti Peltosen teoksesta Lukkari Saxbergin rikos ja herännäisappilan etiikka. Mikrohistoriallinen 1800-luvun puolivälin Keuruulta. <http://www.ennenjanyt.net/?p=104>. Viitattu 17.11.2013.

Wikipedia, s. v. Matias Saxberg. http://fi.wikipedia.org/wiki/Matias_Saxberg. Viitattu 17.11.2013.

Kaksi kertaa kuollut mies

KAISA KYLÄKOSKI

Kirjoittelin kesäksi blogiini juttuja sanomalehdistä löytyneistä Limmelleistä. Yksi heistä oli näyttelijä Kaarlo Eetu Linnell, jonka tarinaan tuli erikoinen käänne, kun blogitekstiin ilmaantui marraskuussa kommentti.

Kaarlo Linnell esiintyi 1893 Helsingissä Aleksanterin teatterissa Alexandre Dumas nuoremman Kamelianaisessa, jonka nimiroolissa esiintyi suomenkielisen teatterin ensimmäinen suuri tähti, näyttelijä Ida Aalberg.

ALEKSANTERIN TEAATTERI.

Tournée Ida Aalberg-Kivekäs.

Lauantaina 4 päivänä Marraskuuta 1893

Kamelianainen.

5 näytöksinen draama. Kirjoittanut A. Dumas fils.

Henkilöt:

Marguerithe Gautier	Ida Aalberg-Kivekäs.
Armand Duval	Evert Sutinen.
Herra Duval, Armandinisä	Kaarlo Frisk.
Gaston Rieux	Gösta Enström.
Saint Gaudens	Pasi Jääskeläinen.
Kreivi de Giray	Kaarlo Linnell.
Parooni Varville	Alarik Böök.
Gustave	Oskar Rosqvist.
Tohtori	Kaarlo Linnell.
Prudence	Alma Lund.
Nichette	Olga Kosonen.
Olympe	Meeri Salin.
Anaïs	Maikki Böök.
Nanine	Bärta Liljestrand.

Asioitsija

Palvelijoita.

Alkaa kello 7,30 — päättyy noin 10,30.

Ovet avataan kello 7 j. p. p.

Pilettien hinnat:

Nojat., Pr.-avantsc., I Rivi perällä	M. 5:—.
Parketti, P.-loge, I Rivi sivulla	4:—.
Parterre	3:—.
II Rivi perällä ja avantsc.	2:—.
II Rivi sivulla	1:50.
Kalleria	—:75.

Ennako ost. 50 ja 25 p.

Seuraava näytäntö sunnuntaina.

Ensimmäinen

Sanomalehtitietojen mukaan Kaarlo Eetu Limnell oli syntynyt vuoden 1862 paikkeilla Tampereella. Hän oli ollut toisessa paikkakunnan paperitehtailla, mutta verensä veti teatteriin. Uransa alussa hän oli näytellyt ruotsalaisessa teatterissa, mutta heinäkuussa 1887 raportoitiin hänen koonneen kiertävän seurueen, joka oli jo esiintynyt Hämeenlinnassa ja Tampereella. Yritys jäi lyhytikäiseksi.

Neljä vuotta myöhemmin, kesällä 1891, Limnell oli ottanut käyttöön nimen Laurila ja hän oli jäsenenä suomalaisessa teatterissa. Seuraavan vuoden alkuun mennessä Limnell/Laurila oli perustanut oman ryhmän, jota hän kutsui Kotimaiseksi teatteriksi. Sen ensimmäisiä esityksiä pidettiin Mikkelissä, jossa paikallinen sanomalehtikirjoittaja ei käyttänyt kehusanoja arvostelussaan.

Mikkelistä Laurila seurueineen jatkoi Kuopioon, Joensuuhun, Savonlinnaan ja oli toukokuussa Haminassa, jossa näytökset vetivät väkeä samoin kuin kesäkuun alussa Virolahdella, jossa ”yleisöä oli noissa ensimmäisessä näytännöissä hirmuisesti; uunin päällystätkin oli täynnä väkeä”. Limnell/Laurila poistui paikkakunnalta heinäkuun puolivälissä. Pohjalainen raportoi lukijakunnalleen 12.8.1892:

”Johtaja pisti ”papin kauhtanan” kainaloonsa ja muka asioille läksi. Ja sille tielleen jäikin. Seurue odottaa ”kuin herran tulemusta”, mutta hän ei tullutkaan. Lähetti kirjeen, että on turha odottaa häntä enää. Sekä siihen paikkakuntaan, missä nykyään seurue viimeksi oli, että moniin muihin paikkoihin on johtaja jäänyt melkoisia velkoja, joista tietystikin saavat pyyhkiä partaansa. Sittemmin kun hän lähti, on kuulunut, että hän on muutamissa paikoin lainaillut rahoja seurueensa laskuun muka.”

Vuoden 1892 loppuun mennessä Limnell/Laurila oli koonnut teatterinsa rivit uudelleen ja piti näytäntöjä Länsi-Suomessa alkuvuodesta 1893. Saman vuoden syksyllä Limnell/Laurila esiintyi Ida Aalbergin seurueessa. Tämän jälkeen en-

löytänyt hänestä mainintaa kummallakaan sukunimellä ennen marraskuuta 1902. Tuolloin useat sanomalehdet julkaisivat saman tekstin, jonka mukaan:

”Kaukana synnyinmaastaan, Kiinan rannikolla, on tänne saapuneen tiedon mukaan, saanut surullisen kuoleman eräs kansalaisiamme ja Tampereen synnynnäisiä. Lähetysaarnaaja Kaarlo Eetu Limnell on hukkunut mereen, yrittäessään yleisen hämmingin vallitessa hypätä palavasta suuresta matkustajahöyrystä pelastusveneeseen.”

Uutisen mukaan Limnell ”tutustui metodistiliikkeeseen, mieltyi siihen ja antausi Ruotsin metodistilähettyksen palvelukseen, joutuen toimimaan Kiinassa saakka. Onnettoman lopun sattuessa hän oli paluumatkalla Eurooppaan. Vaiherikkaan elämän lopettanutta tamperelaista surevat lähinnä H:ssissä asuva puoliso lapsineen sekä ijällinen isä ja sisarukset.”

Sitten

Löydettyäni dramaattisen kuolinilmoituksen en katsonut tarpeelliseksi haravoida myöhempien aikojen sanomalehtiä. Täydellisenä yllätyksenä tuli siis blogikirjoitukseeni marraskuun alussa kommentti: ”Hei Kaisa, näyttämön johtaja Karl Edvard Limnell s. 4.7.1862, (taiteilijanimi Kaarlo Kurki) kirjoilla Helsinki pr, ammuttiin punaisena Kemin torilla 8.2.1918.”

Mies ei siis ollut jäänyt mereen. Mikko-Olavi Seppälän väitöskirjaansa keräämien tietojen mukaan Limnell/Kurki oli vuodesta 1907 lähtien ainakin Vaasan, Viipurin, Kuusankosken, Rauman, Voikkaan, Antrean ja Rovanniemen työväenteatterin johtajana. Eikä tässä ollut kaikki kiertely. Paluu sanomalehtien pariin kertoi, että Kaarlo Kurki oli Suomalaisen Teatteriseurueen näyttelijänä maaliskuussa 1909. Pari kuukautta myöhemmin hänet valittiin Viipurin työväenteatterin johtajaksi. Suomalainen Wirallinen Lehti 27.5.1910 sisältää Kaarlo Edward Limnellin nimenmuutoksen Kurjek-

si. Marraskuussa 1911 hän oli jälleen kiertämässä, tällä kertaa seurueessa Suomen Maaseutu Näyttämö.

Voikkaalla Limnell/Kurki toimi ohjaajana vuosien 1914 ja 1916 välillä. Paikallinen arvioija totesi Eteenpäin-lehdessä Kurjen olevan ”vanha ammattinäyttelijä ja hyvän joukon pohjasivistystä omaava henkilö. Mutta työväen näyttämön ohjaajaan puuttunee häneltä jotakin. Hän ei ole työväen psykologiaan (!) syventynyt ja hän on kovin kulunut karkeasta työmiehestä näyttelijää kouluttamaan.”

Kuitenkin pian tämän jälkeen Kaarlo Kurki johti Rovaniemen työväennäyttämöä, jonka suojissa perustettiin pohjoisen työväenkaarteja. Ulla Aatsingin väitöskirjan mukaan Kurki oli Rovaniemen punakaartin päällikkö ja aktiivisen roolinsa vuoksi tuli valkoisten teloittamaksi 8.2.1918 Kemissä.

Kemissä 27.1.2013 pidetyn puheen mukaan ”Kurki haettiin kotoaan Rovaniemeltä ja tuomittiin ammuttavaksi. Ampuminen tapahtui julkisena tilaisuutena, josta ilmoitettiin pylväisiin ja aitoihin kiinnitetyillä ilmoituksilla. Kaarlo Kurjen pieni poika ja raskaana ollut vaimo olivat matkustaneet Kemiin anomaan armoa. Armoa ei annettu ja he joutuivat olemaan katsomassa miten isä ja aviomies ammuttiin.” Virallisesta nimenmuutoksestaan huolimatta teloitus on Sotasurmien tietokannassa nimellä Karl Edvard Limnell. Syntymäajaksi on annettu 4.7.1862.

Siis

Ei liene syytä olettaa, että olisi ollut kahta samanmistä ja samanikäistä näyttelijää Suomessa. Sanomalehtiutiset marraskuussa 1902 ovat olleet tavalla tai toisella virheellisiä. Joko tämä Limnell ei koskaan ollutkaan lähetysaarnaajana tai ainakin hän selvisi kokemuksesta hengissä. Selvyyden saamiseksi pitäisi löytää mies kirjokirjoista (missä en onnistunut) ja kysellä Ruotsin metodistien lähetysaarnaajien tietojä. ●

Sukututkimuspäivillä Lahdessa

TEKSTI JA KUVAT SARA LUNDÉN

Tampereen seudun sukututkimusseura oli mukana lauantaina 9.11.2013 järjestetyillä sukututkimuspäivillä Lahdessa. Tapahtuman järjestelyistä vastasi Lahden seudun sukututkimusseura ry ja tuttuun tapaan paikkana oli Lahden Aikuiskoulutuskeskus.

Seuran myyntipöydän takana työskentelivät Irma Vainio, Hanna Turppa ja Sara Lundén. Lahden suunnaltakin löytyi sukututkijoita, joiden suvut tulevat Tampereen seudulta. Kiinnostusta herättivät Orpan-lehden numerot, vanhemmat vuosikirjat sekä seuramme sukututkimuskassi, johon ostokset sai mukavasti pakattua.

Päivän aikana kuultiin kolme mielenkiintoista esitelmää: Kari-Paavo Kokki kertoi Heinolan kustavilaisista juurista, Seppo Toivonen Hennalan vankileirin vaiheista ja Tapio Hämynen kokosi luennossaan perhehistorian tutkimuksen taustoja. Päivän kävijämäärä ei ollut kovin suuri, mutta myyntipöytien ympärillä oli luentoja välillä vilkasta ja juttua riitti monen sukututkijan kanssa.

Sukututkimuspäiviltä tarttuu mukaan myös aina jotain kotiin tuotavaa. Tällä kertaa teimme uusia kirjahankintoja seuramme kirjastoon: Heikki Lähteen kirja Isojako ja Lieson uudisasutus, jossa selvitetään isojaon lisäksi torppien perustamista, ja Lahden seudun sukututkimusseuran julkaisu Sotilaita Ruotsista Hämeeseen, jossa on koottuna Tore Blomqvistin Sukuset-lehdessä julkaistut lehtiartikkelit Ruotsista Hämeeseen vuonna 1721 siirretyistä ruotusotilaista.

Sukututkimuspäiviltä tietoa

Sukututkimuspäivillä voi tehdä kirjalöytöjä, tavata muita sukututkijoita ja päästä keskustelemaan kirjoittajien kanssa. Päivien ohjelmat rakentuvat sukututkimusaiheisten luentoja, esitelmien, näyttelyiden sekä myyntipöytien tarjonnan ympärille. Sukututkimuspäivät ovat avoimia kaikille kiinnostuneille ja pääsymaksuttomia. Tietoa tulevasta sukututkimuspäivistä löytyy mm. sukututkimusyhdistysten lehdistä, joita seurammekin kirjastoon tulee lehtivaihdossa noin paritakymmeneltä yhdistykseltä, sekä Suomen Sukututkimusseuran internetsivuilta.

Muutamia poimintoja tulevista tapahtumista:

- Tampereen seudun sukututkimusseuran järjestämä sukututkimuspäivä Tampereella 25.1.2014
- Suomen Sukututkimusseuran ja Savonlinnan seudun sukututkimusyhdistyksen järjestämät 37. Valtakunnalliset Sukututkimuspäivät Savonlinnassa 14.–16.3.2014
- Vantaan Seudun Sukututkijoiden järjestämä Kuulutko Sukuuni-tapahtuma Vantaalla 11.–12.10.2014

Rahastonhoitajaa tarvitaan

Tampereen seudun sukututkimusseura tarvitsee uuden rahastonhoitajan, joka vastaa seuran päivittäisrahasioiden hoidosta. Tilinpäätöksen hoitaa tilitoimisto. Rahastonhoitajan tehtäviin kuuluu:

- laskujen maksu
- tiliotteiden ja viitemaksujen tulostus ja arkistointi
- jäsenmaksutiedoston ylläpitäminen

Pystyisitkö sinä käyttämään seuran hyväksi muutaman tunnin kuukaudessa tällaisiin tehtäviin?

Lisätietoja tehtävistä antaa

Riitta Kuukka, riitta.kuukka@tamsuku.fi

Tampereen seudun sukututkimusseura Facebookissa

TIINA MIETTINEN

Tampereen seudun sukututkimusseura liittyi yhteisöpalvelu Facebookiin vuosi sitten. Tarkoitus on sitä kautta tiedottaa seuran toiminnasta sekä jakaa erilaisia vinkkejä ja muita uutisia. Näin pyrimme tavoittamaan sukututkijoita ja muita toiminnastamme kiinnostuneita laajemmin kuin vain Orpana-lehden ja seuran nettisivujen kautta. Linjaksi on valittu tiedottaminen, koska erilaisia sukututkimukseen liittyviä neuvonta- ja keskustelusivustoja on Facebookissa jo lukuisia. Facebook-sivusta huolimatta seuran päätiedotuskanavia ovat edelleen jäsenillat, Orpana, seuran internetsivusto ja Aamulehden tapahtumakalenteri.

Seuran Facebook-sivun suosio on kasvanut tasaisesti. Tällä hetkellä seuralla on 89 virallista seuraajaa, mutta koska sivu on julkinen, niin päivityksiä voivat seurata kaikki. Siksi seuran "tykkääjä"-määrä ei yllä huipulukemiin, eikä sen tarvitsekaan. Päivityksiä pääsee lukemaan seuran nettisivun kautta F-kirjainta klikkaamalla, vaikka ei itse edes kuuluisi koko Facebook-palveluun. Ulkopuolisten kävijöiden määrä seuran Facebook-sivulla onkin ollut suurta, mikä on ilahduttavaa. Emme halunneet muodostaa suljettua ryhmää, vaan antaa kaikille tasapuolisen mahdollisuuden seurata tiedotuksia.

Käy katsomassa! Käy tykkäämässä!

Sukututkimukseen liittyviä Facebook-ryhmiä:

Suomen Sukututkimusseura
Suomen Sukuhistoriallinen Yhdistys
Sukuseurojen keskusliitto/Sukuviesti
Suomi DNA -projekti
Harrastuksena sukututkimus

Paikallisseuroja, joilla on Facebook-sivut:

Tampereen seudun sukututkimusseura
Turun seudun sukututkijat
Akaan seudun sukututkijat
Eteläpohjalaiset Juuret ry

Myös monilla sukuseuroilla on omat Facebook-sivunsa

Kevään 2014 esitelmät

Tampereen seudun sukututkimusseuran esitelmätilaisuudet pidetään Tampereen Vanhan kirjastotalon (Keskustori 4) luentosalissa klo 18. Tilaisuudet ovat kaikille kiinnostuneille avoimia ja pääsymaksuttomia.

Seuran kirjasto Vanhan kirjastotalon Mäkelän kabinetissa on avoinna ennen esitelmätilaisuuksia klo 17–18. Seuran jäsenet voivat lainata kirjastosta kirjoja.

11.2.

Tuula Hockman

Ritareista kartanonherroihin. Aatelin vaiheita Ruotsin vallan aikana

Luvassa kattava paketti ja kertaus suomalaisen aateliston historiasta aina keskiajalta myöhempään aikaan.

25.2.

Vuosikokous

Vuosikokouksessa jäsenistölle esitellään yhdistyksen edellisen toimintakauden toteutunut toiminta, taloustilanne ja vuoden 2014 toimintasuunnitelma ja budjetti. Kokouksessa valitaan myös yhdistyksen puheenjohtaja ja hallituksen jäsenet.

11.3.

Sara Lundén ja Tiina Miettinen

Sukututkijan digitaaliset lähteet

Internetistä löytyy jatkuvasti yhä enemmän alkuperäisaineistosta digitoitua suku- ja historian tutkimusta edistävää asiakirja-aineistoa. Digi-illan aikana käydään läpi yleisimpiä sukututkimuksen lähdeaineistoja, kuten Kansallisarkiston ja Suomen Sukuhistoriallisen Yhdistyksen digitoitua materiaalia.

25.3.

Kirjasto-ilta. Esittelyssä seuran oma kirjasto

Seuran omassa kirjastossa on historian ja paikallishistorian alan julkaisujen lisäksi painettuja ja painamattomia sukututkimuksia. Kirjaston kokoelma karttuu jatkuvasti. Tule kuulemaan, mitä kaikkea mielenkiintoista kirjastosta löytyy!

8.4.

Reetta Eiranen

Tengströmin sisarukset ja Kruununhaan seurapiiri 1800-luvulla

Esitelmässä tarkastellaan ns. Tengströmin piiriä ja siihen kuuluneita kansallismielisiä henkilöitä, joista yksi oli Fredrika Tengström, J. L. Runebergin tuleva vaimo. Tarkastelun kohteena ovat erityisesti vähälle huomiolle jääneiden naisten toiminta.

22.4.

Raine Raitio

Miten päätän sukututkimuksen?

Mitä pitäisi tehdä sukututkimusaineistolle, kun harrastus on päättymässä? Satojen tutkimustyötuntien saavutuksia ei pidä heittää hukkaan, vaikka jälkeläiset tai muut sukulaiset eivät olisikaan kiinnostuneita tutkimuksen tuloksista.

Tervetuloa!

Orpana 1/2014

Sisällysluettelo

- 3** Perhehistoriaa ja kirjaston aarteita
- 7** Kuvakertomus retkeltä Hämeenkyröön
- 14** Mummun kistun 300-vuotinen matka
- 18** Kiinalaisen sukututkimuksen historiaa
- 22** Pälkäneen Kirvun Sikala
- 22** Valpuri Heikintyttären (k. 1731) suku
- 26** Sahalahtelaisisännän vauhdikkaat hautajaiset
- 28** Frans Emil Sillanpään perhettä, sukua ja lapsuusvuosia
- 31** Sukututkimuspäivä
- 32** Yritettiinkö lukkari Matias Saxbergia huijata?
- 34** Kaksi kertaa kuollut mies
- 36** Sukututkimuspäivillä Lahdessa
- 39** Kevään 2014 esitelmät

